

MĚSÍČNÍ BULLETIN
ANALYTICKÉHO ODBORU
ÚSTAVNÍHO SOUDU

LEDEN 2026

OBSAH · ABSTRAKTY

PLENÁRNÍ NÁLEZ	• Vyloučení nájemců rekreačních staveb z příspěvku na bydlení <u>4</u>• Nerovnost při přijímání ukrajinských dětí k základnímu vzdělání <u>5</u>• Neústavnost rozlišování mezi odměnou advokáta a advokáta – opatrovníka <u>7</u>
SPRÁVNÍ PRÁVO	Účelová komunikace • Nezávaznost závěru o existenci veřejně přístupné účelové komunikace z řízení o odstranění pevné překážky pro další řízení <u>8</u> Územní plán • Vnitřně rozporné odůvodnění rozhodnutí NSS k podmínce připojení na kanalizaci v územním plánu <u>9</u>• Soudní ochrana stavebníka při změně územního plánu <u>10</u>
TRESTNÍ PRÁVO	Trest odnětí svobody • Pochybení soudu ve výpočtu délky náhradního trestu při přeměně části peněžitého trestu <u>11</u>• Uplatnění zásady <i>ne bis in idem</i> při rozhodování o výkonu trestu <u>13</u> Zabezpečovací detence • Zabezpečovací detence a kritéria přiměřenosti jejího trvání <u>14</u> Procesní • Nezohlednění doplnění blanketní stížnosti v rozhodnutí o přeměně podmíněného trestu <u>15</u>
OBČANSKÉ PRÁVO	Rušená držba • Rušená držba a nedotknutelnost obydlí <u>16</u> Rodinné právo • Odmítnutí rozšíření styku rodiče s dítětem bez dostatečného odůvodnění <u>17</u>
OSTATNÍ	Odpovědnost státu za škodu • Odpovědnost státu za újmu způsobenou předběžným opatřením ve věci styku s dítětem <u>19</u> Právo na život • Pozitivní povinnosti nemocnice při riziku sebevraždy <u>20</u> Právo na zákonného soudce • Odejmutí věci rozhodujícímu soudci podle § 149 odst. 5 trestního řádu <u>22</u> Náklady řízení • Náhrada nákladů exekuce při jejím zastavení <u>23</u>• Rozhodování o výši nákladů řízení dle § 142 odst. 3 o. s. ř. při částečném úspěchu ve věci <u>24</u>• Uložení náhrady nákladů řízení Nejvyšším soudem bez zákonné pravomoci <u>25</u>

OBSAH · ZAHRANIČNÍ SOUDY / ČASOPISY

ZAHRANIČNÍ SOUDY

- Nejvyšší soud Spojeného království 27
- Spolkový ústavní soud 28
- Ústavní soud Rakouska 29

ZAHRANIČNÍ PERIODIKA

- Human Rights Quarterly 30
- ICL JOURNAL 30
- International & Comparative Law Quarterly 30
- Legal Theory 30
- Journal Européen des Droits de L'Homme 31
- Deutsches Verwaltungsblatt 31
- Neue Juristische Wochenschrift 31
- Newsletter Menschenrechte 32
- Österreichische Jurist:innenzeitung 32
- Österreichisches Juristisches Archiv 32

Pl. ÚS 38/24

10. 12. 2025

Zamítnuto

Výrok interpretativní

Šámal Pavel

Vyloučení nájemců rekreačních staveb z příspěvku na bydlení

Ústavní požadavek rovného zacházení v souvislosti s právem na bydlení plynoucí z článku 1 ve spojení s čl. 30 odst. 2 Listiny základních práv a svobod vyžaduje, aby § 24a odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění navazujících zákonů, byl vykládán tak, že umožňuje přiznat nárok na příspěvek na bydlení také nájemci, který užívá k trvalému bydlení stavbu pro individuální či rodinnou rekreaci.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Plénum Ústavního soudu nálezem ze dne 10. 12. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy zamítlo návrh Nejvyššího správního soudu na vyslovení neústavnosti § 24a odst. 1 zákona 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 17/2022 Sb. Ústavní požadavek rovného zacházení v souvislosti s právem na bydlení vyžaduje, aby napadená úprava byla vykládána tak, že umožňuje přiznat nárok na příspěvek na bydlení také nájemci, který užívá k trvalému bydlení stavbu pro individuální či rodinnou rekreaci.

Narativní část

Nejvyššímu správnímu soudu napadla k rozhodnutí věc neúspěšné žadatelky o příspěvek na bydlení, která se svojí rodinou bydlí v nájmu stavby určené k rekreaci. Příslušný úřad její žádost o příspěvek zamítl, neboť zákon ji z okruhu oprávněných osob vylučuje.

Dle Nejvyššího správního soudu napadené ustanovení představuje svévolné rozlišování subjektů v právu, odporující článku 1 Listiny. Z praxe je mu známo, že na doplatek na bydlení dosáhnou podle zákona o pomoci v hmotné nouzi i nájemci rekreačních staveb. Právní úprava příspěvku na bydlení obdobné ustanovení neobsahuje. Odlišné zacházení mezi vlastníky a nájemci těchto staveb postrádá seznatelný legitimní cíl. Jelikož příslušná část zákona již byla v mezidobí zrušena, navrhnul, aby Ústavní soud vyslovil neústavnost napadeného ustanovení.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Podle právní úpravy účinné do 30. 9. 2025 měl nárok na příspěvek na bydlení (za splnění určitých podmínek) vlastník nebo nájemce bytu a vlastník stavby určené k individuální či rodinné rekreaci. Příspěvek na bydlení byl jako sociální dávka součástí adresného systému státní sociální péče. Stát tímto příspěvkem naplňoval své závazky vyplývající z práva na bydlení. Platí přitom, že podmínky výkonu sociálních práv ze strany zákonodárce podléhají zákazu svévole. Napadené ustanovení tomuto požadavku nedostálo.

Ústavní soud provedl test diskriminace. Srovnatelnými skupinami jednotlivců byli v dané věci vlastníci a nájemci

rekreačních staveb. Zatímco na příspěvek k bytu měli téměř od začátku účinnosti zákona o státní sociální podpoře nárok vlastníci i nájemci, ve vztahu ke stavbám určeným k rekreaci tak napadené ustanovení činilo pouze v případě vlastníků. Z hlediska funkce bydlení však dle Ústavního soudu nelze nalézt žádné relevantní rozdíly podle toho, na základě jakého právního titulu jednotlivec své obydlí užívá. S nájemci stát přitom zacházel odlišně a k jejich tíži, v souvislosti s přístupem k základnímu právu na přiměřené zabezpečení v hmotné nouzi. Jelikož podstatou zásahu není omezení již existující dávky, ale pouhé rozšíření okruhu oprávněných osob, napadené ustanovení nezasahuje do samého esenciálního jádra práva na bydlení. K testování principem proporcionality proto Ústavní soud nepřistoupil.

Při zkoumání, zda je namítané odlišné zacházení ospravedlnitelné, je třeba nejprve identifikovat jeho legitimní cíl. Z odůvodnění pozměňovacího návrhu, na základě kterého bylo napadené ustanovení do návrhu zákona č. 17/2022 Sb. vloženo, vyplývá, že cílem omezení nároku na příspěvek na bydlení jen na vlastníky rekreačních staveb bylo „minimalizovat nadužívání“ dávky. Není však zřejmé, zda má jít o zamezení zneužívání dávky ze strany nájemců rekreačních staveb nebo držet okruh oprávněných osob v omezenější míře s ohledem na co nejnižší náklady sociálního systému. Krajský soud poukázal na podobnosti s doplatkem na bydlení a možnou snahu zamezit zneužívání dávky majiteli ubytoven. Nicméně příspěvek na bydlení se nikdy ubytoven netýkal a nic také nenasvědčuje tomu, že by ve vztahu k tomuto příspěvku k obdobnému zneužívání docházelo. Nadto zákon o státní sociální podpoře neobsahuje obdobné „záchytné ustanovení“ jako zákon o pomoci v hmotné nouzi, které ve svém důsledku nájemce rekreačních staveb z nároku na doplatek na bydlení nevylučuje. Tento argument proto Ústavní soud nepřijal.

Z logiky věci se za zranitelnější z hlediska hmotné nouze jeví nájemci, čemuž odpovídá i historický vývoj systému státní sociální podpory. Argumentace ryze fiskálními důvody zase nedává smysl v kontextu celkového účelu

předmětné novely zákona o státní sociální podpoře, ani s ohledem na současnou konstrukci tzv. superdávky, na kterou mají nárok také nájemci rekreačních staveb. Žádnou logiku Ústavní soud nenašel ani v dalších hypotetických cílech. O tom, že za rozdílným zacházením nestojí žádný věcný argument ani politika státu, může svědčit i pasivita vlády, která se k návrhu nevyjádřila.

Jelikož je napadené ustanovení zjevně nahodilé a nelze je opodstatnit žádným věcným, hodnotovým či jiným legitimním argumentem, odporuje zákazu svévole v rozlišování v přístupu k základnímu právu na bydlení jako součásti práva na přiměřené zabezpečení v hmotné nouzi ve smyslu článku 1 ve spojení s čl. 30 odst. 2 Listiny.

S ohledem na pozbytí účinnosti napadeného ustanovení, včetně navazujících obsahových ekvivalentů, mohl Ústavní soud přikročit pouze k vyslovení jeho neústavnosti. Vzhledem k možnosti ústavně konformní interpretace daného ustanovení, spočívající v možnosti přiznat příspěvek na bydlení i nájemcům rekreačních staveb, tak ale neučinil.

Soudcem zpravodajem byl Pavel Šámal. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

Pl. ÚS 30/25

10. 12. 2025

Vyhověno

Vykonatelnost dřívější – § 58/1

Svatoň Jan

Nerovnost při přijímání ukrajinských dětí k základnímu vzdělání

Zákonné ustanovení přístupu k základnímu vzdělání, které s určitou skupinou dětí zachází rozdílně na základě cizineckého statusu a které není způsobilé dosáhnout deklarovaného cíle rovnoměrného rozmístění této skupiny do základních škol, je v rozporu s článkem 1, čl. 3 odst. 1 ve spojení s čl. 33 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Plénium Ústavního soudu nálezem ze dne 10. 12. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy vyhovělo návrhu skupiny 20 senátorek a senátorů („navrhovatelka“) a uplynutím dne vyhlášení nálezu zrušilo ustanovení § 2 odst. 5 a 6 zákona č. 67/2022 Sb., o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, ve znění zákona č. 24/2025 Sb.

Narativní část

Napadená právní úprava se týká přijímání k základnímu vzdělávání. Její podstatou je umožnit školám zvláštní termín zápisu, který se má konat od 1. 6. do 15. 7. běžného roku. Úprava se vztahuje výhradně na cizince, kterým byla poskytnuta dočasná ochrana podle zákona č. 65/2022 Sb. Tato kategorie cizinců nemá oprávnění podat přihlášku k zápisu do základní školy, která postup uplatní, v řádném termínu stanoveném školským zákonem. Pozměňovací návrh byl zdůvodněn tak, že „napomůže rovnoměrnému rozložení cizinců mezi jednotlivými školami, tj. jejich lepší integraci do většinové společnosti. Touto možností se umožní ředitelům a zřizovatelům škol lépe pracovat s kapacitami a rovnoměrněji umisťovat ukrajinské děti do prvních tříd“. Navrhovatelka to však považuje za „čistě účelové“, bez empirického podložení.

Dle navrhovatelky úprava umožňuje přijímání diskriminačních opatření ve vzdělávání, které nesledují žádný legitimní cíl. Pokud se k takovému opatření přistoupí, hrozí, že pro zvláštní termín zápisu již nebude v konkrétních školách žádné volné místo, a to ani pro děti s dočasnou ochranou s místem pobytu v jejich spádovém obvodu. Úprava způsobuje i neodůvodněnou nerovnost mezi jednotlivými skupinami cizinců, neboť cizinci bez dočasné ochrany se účastní běžného zápisu. Samotné rozlišovací kritérium proto postrádá racionalitu.

Za nepřijatelný považuje navrhovatelka rovněž způsob přijetí napadené právní úpravy na základě pozměňovacího návrhu, který neprošel standardním připomínkovým řízením a byl legislativním přílepkem v materiálním smyslu.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

K otázce ústavnosti legislativního procesu Ústavní soud uvedl, že původní návrh zákona č. 24/2025 Sb. neobsahoval obdobnou právní úpravu jako pozměňovací návrh. Jeho účelem však nebylo jen prodloužení dočasné ochrany a vytvoření tzv. zvláštního dlouhodobého pobytu, ale také úprava právních poměrů uprchlíků z Ukrajiny.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

Z tohoto vymezeného účelu se právní regulace obsažená v pozměňovacím návrhu nevykročila a nešlo tedy o nepřijatelný přílepek. Za svévolný neoznačil ani postup Poslanecké sněmovny vedoucí k opakování hlasování o pozměňovacím návrhu. Po sporném hlasování sice následovala další dvě hlasování o jiných pozměňovacích návrzích, ta však proběhla bezprostředně, v rychlém sledu a bez diskuze v plénu. Námitka proti výsledku hlasování nebyla vznesena ihned po něm, nicméně pouze s několikaminutovým odstupem, jakmile to bylo reálně možné.

Napadená ustanovení představují speciální úpravu zápisu na základní školu pro určitou skupinu dětí. Vzhledem k tomu, že zápis je předpokladem přijetí na základní školu, spadá úprava do rámce práva na přístup ke vzdělání, jež tvoří jednu ze základních obsahových složek práva na vzdělání. Přitom platí, že článek 33 Listiny zaručuje právo na vzdělání „každému“, tj. nejen státním občanům, ale i cizincům. Zásada rovnosti pak zakazuje zacházet libovolně rozdílně s tím, co je v zásadě stejné. Pro odlišné zacházení musí existovat rozumný věcný důvod.

Ústavní soud podrobil právní úpravu testu přímé diskriminace. Ukrajinské děti spadají do osobní působnosti práva na vzdělání dle čl. 33 odst. 1 a 2 Listiny a vztahuje se na ně povinná školní docházka, jde tedy o skupinu srovnatelnou s ostatními dětmi. Důvodem odlišného zacházení je početnost skupiny, která se v důsledku ruské vojenské agrese ocitla na českém území. Dochází k němu na základě cizineckého statusu dočasné právní ochrany. Mezi tímto kritériem a národností, uvedenou v čl. 3 odst. 1 Listiny, existuje úzký vztah. Držitelé dočasné ochrany jsou totiž převážně ukrajinské národnosti. Jelikož napadené opatření z většiny postihuje právě tuto národnostní skupinu, je třeba ve věci použít přísný test proporcionality.

Ústavní soud neměl pochybnosti, že je s touto skupinou zacházeno znevýhodňujícím způsobem, resp. že pro takové zacházení otevírá prostor. Stát ukrajinským dětem odpírá dobro v podobě řádného zápisu do základních škol, a napadené opatření je tedy této skupině k tíži. Proto dále zkoumal, zda odlišné zacházení sleduje legitimní cíl a je přiměřené. Nejprve se zaměřil na to, jaké důvody vedly zákonodárce k přijetí daného opatření.

Obdobná právní úprava již byla v minulosti do zákona č. 67/2022 Sb. vložena, ovšem co vládu k podání návrhu konkrétních ustanovení vedlo, není z důvodové zprávy zřejmé. Pozměňovací návrh byl odůvodněn potřebou rovnoměrného rozmístění ukrajinských dětí do škol, a tím i jejich lepší integrací do většinové společnosti. Takto vyjádřený záměr shledal Ústavní soud legitimní.

Poté se zabýval tím, zda zvláštní zápis může představovat prostředek rovnoměrného rozmístění ukrajinských dětí do škol, především do jednotlivých tříd, a to vždy v příslušném školním roce. Zjistil však, že přijatá úprava může mít za následek situace, kdy na základní školu budou přijaty přednostně ostatní děti ze spádové oblasti i mimo ni, čímž se kapacita školy zcela naplní nebo téměř vyčerpá. V prvním případě budou ukrajinské děti z takové školy vyloučeny zcela. Podstatně odlišná není ani situace ve druhém případě, protože rovnoměrnosti lze sotva dosáhnout, je-li postaveno na nahodilosti, kolik míst na dané škole v tom kterém případě pro ukrajinské děti zůstane. Nutným důsledkem je zvýšení koncentrace ukrajinských dětí na zbývajících školách, s rizikem etnické segregace. O prostředek plánovitě rovnoměrného rozmístění ukrajinských dětí tedy nejde.

Ústavní soud uzavřel, že napadenými ustanoveními došlo k porušení ústavního principu rovnosti a zákazu diskriminace zakotvených v článku 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny ve spojení s právem na přístup ke vzdělání podle čl. 33 odst. 1 a 2 Listiny, a proto je zrušil. Vykonatelnost nálezu s ohledem na termín řádného zápisu stanovil uplynutím dne jeho vyhlášení.

Soudcem zpravodajem byl Jan Svatoň. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

Pl. ÚS 32/25

10. 12. 2025

Vyhověno

Zamítnuto

Zemanová Daniela

Neústavnost rozlišování mezi odměnou advokáta a advokáta – opatrovníka

Rozlišení tarifních hodnot u řízení vymezených v § 9 odst. 2 a 7 advokátního tarifu, které nespočívá v objektivní odlišnosti agend či typově rozdílné povaze právní služby, ale pouze ve způsobu určení právního zástupce, je projevem libovůle. Takové nedůvodné rozlišování je v rozporu se zásadou rovnosti zaručenou článkem 1 Listiny základních práv a svobod ve spojení s právem na podnikání dle čl. 26 odst. 1, resp. právem na právní pomoc dle čl. 37 odst. 2 Listiny.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Plénium Ústavního soudu nálezem ze dne 10. 12. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. b) Ústavy vyhovělo návrhu veřejného ochránce práv („navrhovatel“) a dnem vyhlášení nálezu ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv zrušilo ustanovení § 9 odst. 7 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění vyhlášky č. 258/2024 Sb., ve slovech „podpůrných opatření, svéprávnosti, nezvěstnosti a smrti, přivolení k zásahu do integrity, přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu a“. Ve zbytku návrh zamítlo.

Narativní část

Navrhovatel se domáhal zrušení § 9 odst. 7 advokátního tarifu ve znění účinném od 1. ledna 2025. Jako důvod uvedl neústavnost rozlišování mezi odměnou advokáta a odměnou opatrovníka, který byl ustanoven do funkce soudem z řad advokátů. Novelou sice došlo ke zvýšení tarifních hodnot včetně hodnoty stanovené v § 9 odst. 2 advokátního tarifu, zároveň však byla napadeným § 9 odst. 7 pro výpočet odměny advokáta – opatrovníka v konkrétních typových řízeních stanovena nižší tarifní hodnota (5 000 Kč), než jakou stanoví § 9 odst. 2 (10 000 Kč). Snížená tarifní hodnota pro výpočet odměny opatrovníka se navíc uplatňuje pro řízení, v nichž ustanovení opatrovníci vykonávají úkony i pro osoby ve zranitelném postavení (se zdravotním omezením či postižením). Právní úprava vychází z nepodloženého a paušálního závěru, že u těchto řízení poskytuje opatrovník právní služby s nižší mírou náročnosti. Rozdílné odměňování může vést k formalistickému postupu i k tomu, že kvalifikovaní advokáti nebudou mít o výkon funkce opatrovníka zájem. Může tak dojít k oslabení práva na právní pomoc.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud se otázkou odlišného odměňování advokáta a advokáta – opatrovníka ve své rozhodovací činnosti zabýval opakovaně. V minulosti zrušil právní úpravu založenou na obdobném principu „dvojkolejnosti“, kdy byla za totožné úkony právní služby ve stejných řízeních stanovena nižší mimosmluvní odměna pouze

z důvodu, že advokát byl ustanoven soudem jako opatrovník. Po derogačním zásahu Ústavního soudu v roce 2021 došlo ke sjednocení odměn v těchto agendách. Napadená úprava však tento stav znovu prolomila.

Podstatou posuzované věci nebyla samotná výše odměny, ale otázka, zda je rozlišování mezi odměnou advokáta a advokáta jako ustanoveného opatrovníka při výkonu shodné agendy ústavně ospravedlnitelné. Stanovení tarifních hodnot nemůže být založeno na libovůli, resp. nedůvodném rozlišování. V § 9 odst. 2 a 7 advokátního tarifu je určena tarifní odměna ve shodné agendě odlišně, ačkoli jde o poskytování právních služeb ve stejných věcech. Rozdíl nespočívá v objektivní odlišnosti agend či typově rozdílné povaze právní služby, ale jen ve způsobu určení právního zástupce. Obecný závěr, že v případě věcí vymezených v § 9 odst. 7 bude náročnost úkonů právní služby obecně či typově nižší, či půjde o skutkově či právně méně náročné případy než u věcí vymezených v § 9 odst. 2, neobstojí právě proto, že jde o zcela shodnou agendu.

Argumentace, že úkony ve věcech vymezených v § 9 odst. 7 jsou objektivně typově jednodušší, často formálního charakteru a opakující se, nebo že jde o právní služby, u kterých se lze objektivně většinou setkat s nižší mírou náročnosti, není ničím podložena. Jedná se o totožné úkony se stejnou mírou náročnosti jako vymezených v § 9 odst. 2. Pokud pro ně právní úprava stanoví nižší odměnu v závislosti na způsobu určení právního zástupce, předpokládá tím, že činnost advokáta jako ustanoveného opatrovníka by měla být v těchto řízeních méně hodnotná než činnost advokáta prováděná ve shodných řízeních podle § 9 odst. 2. Takový paušalizující a nepodložený předpoklad není dle Ústavního soudu přípustný a stanovená rozlišovací kritéria nesplňují požadavek ospravedlnitelnosti.

Proto Ústavní soud shledal, že část napadené právní úpravy porušuje zásadu rovnosti zaručenou článkem 1 Listiny ve spojení s právem podnikat dle čl. 26 odst. 1 Listiny.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

Oproti předchozím nálezům nepoužil jako referenční kritérium čl. 26 odst. 3 a článek 28 Listiny, neboť se týkají závislé práce. Jelikož nižší systémové odměňování advokátů – opatrovníků může vést ke snížení dostupnosti kvalitních právních služeb v některých typech řízení, dospěl rovněž k závěru o porušení rovnosti ve spojení s právem na právní pomoc dle čl. 37 odst. 2 Listiny. Činnost opatrovníka totiž představuje pro zastupované osoby v mnoha případech (týkajících se např. svéprávnosti, tělesné integrity či osobní svobody) jediný způsob, jak se mohou řízení efektivně účastnit.

Ústavní soud nepřistoupil ke zrušení celého § 9 odst. 7 advokátního tarifu. Ve vztahu k řízením o zrušení a likvidaci právnických osob, jimž je ustanoven opatrovník z důvodu jejich nečinnosti či nekontaktnosti, je rozdílné stanovení odměny racionálně odůvodněné. Náplň činnosti opatrovníka se zde zpravidla výrazně liší od činnosti advokáta poskytujícího právní služby na základě smlouvy, a odlišné odměňování proto není projevem libovůle.

Soudkyní zpravodajkou byla Daniela Zemanová. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 2566/24

18. 12. 2025

Vyhověno

Procesní – náhrada nákladů řízení – § 62

Procesní – účastenství v řízení

Baxa Josef

Nezávaznost závěru o existenci veřejně přístupné účelové komunikace z řízení o odstranění pevné překážky pro další řízení

V řízení o odstranění pevné překážky posuzuje správní orgán existenci veřejně přístupné účelové komunikace pouze v odůvodnění, které nevytváří překážku věci rozhodnuté. Pokud jednotlivec v dalším řízení uplatní proti její existenci námitky a správní soudy se jimi nebudou zabývat, poruší jeho právo na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele Ing. Miroslava Macka zrušil III. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 18. 12. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 3 As 185/2023-48 ze dne 11. 7. 2024 a rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci č. j. 59 A 20/2023-34 ze dne 19. 7. 2023 pro porušení čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny. Dále rozhodl o vedlejších účastenství obce Stružnice. Náhradu nákladů řízení před Ústavním soudem jí nepřiznal.

Narativní část

Předmětem sporu byla povaha komunikace, která se nachází na pozemku stěžovatele. Vedlejší účastnice ji považovala za veřejně přístupnou účelovou komunikaci, s čímž stěžovatel nesouhlasil. Na žádost vedlejší účastnice zahájil městský úřad řízení o odstranění pevné překážky, kterou stěžovatel na svůj pozemek umístil. Komunikace podle úřadu naplnila všechny čtyři znaky veřejně přístupné účelové komunikace: šlo o (1) stálou cestu patrnou v terénu, (2) naplňující zákonný účel, jejíž (3) vlastník dal s užíváním souhlas a která (4) slouží k uspokojení nutné komunikační potřeby. Stanovil proto stěžovateli povinnost překážku odstranit. Odvolání stěžovatele krajský úřad zamítl.

V následujícím roce podala vedlejší účastnice další žádost ze stejného důvodu. Městský úřad uvedl, že již v prvním řízení orgány rozhodly o povaze komunikace. Proto se otázkou její existence již nezabýval a nařídil stěžovateli překážku odstranit. Krajský úřad souhlasil, že existence veřejně přístupné účelové komunikace byla „pravomocně deklarována“ již v prvním řízení a jeho odvolání zamítl. Stěžovatel se následně bránil v soudním řízení správním. Jeho správní žalobu i kasační stížnost soudy zamítly. Oba uvedly, že otázka povahy komunikace již byla postavena na jisto v prvním řízení. Proti tomu nyní stěžovatel brojí ústavní stížností.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud nejprve zdůraznil právo jednotlivce na přístup k soudu. Pokud dodrží požadavky procesních předpisů a soudy přesto odmítnou o jeho věci rozhodovat, toto jeho právo poruší. K tomu může dojít i tehdy, odmítne-li se soud z procesních důvodů zabývat částí námitek, přestože byly splněny zákonné podmínky pro jejich posouzení. Výklad procesních předpisů musí být předvídatelný.

Veřejně přístupná účelová komunikace vzniká *ex lege* pouhým splněním výše uvedených čtyř znaků. Pokud jeden ze znaků odpadne, taková komunikace *ex lege* zanikne.

Správní orgán může o jejím vzniku rozhodnout v řízení podle § 142 správního řádu, jedná se však pouze o deklaratorní rozhodnutí. Tento postup není na místě, jestliže lze otázku veřejně přístupné účelové komunikace vést v jiném řízení.

Takovým řízením je právě řízení o odstranění pevné překážky. V něm je nejprve nutné zodpovědět předběžnou otázku, zda se vůbec o veřejně přístupnou účelovou komunikaci jedná. Správní orgán ji zodpovídá v odůvodnění, ve výroku rozhoduje pouze o odstranění překážky. Proti samotnému odůvodnění se jednotlivci nemohou bránit, posouzení předběžné otázky proto nezakládá překážku věci rozhodnuté.

V dalším řízení proto jednotlivec může namítat neexistenci veřejně přístupné účelové komunikace a správní soudy se musí jeho námitkami zabývat způsobem, který odpovídá míře závažnosti jeho argumentů. Vzhledem k tomu mohou soudy pouze odkázat na zjištění a závěry z předchozích řízení, pokud s nimi souhlasí.

V této věci postupovaly správní soudy nesprávně. Předběžná otázka o existenci veřejně přístupné účelové komunikace na pozemcích stěžovatele z prvního řízení nebyla závazná pro další řízení. Tím, že se jí správní soudy odmítly zabývat, porušily právo stěžovatele na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny. Jejich rozhodnutí proto Ústavní soud zrušil.

Soudcem zpravodajem byl Josef Baxa. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 2123/24

18. 12. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro nepřípustnost

Příbáh Jiří

Vnitřně rozporné odůvodnění rozhodnutí NSS k podmínce připojení na kanalizaci v územním plánu

Vnitřně rozporné odůvodnění rozhodnutí, že lze hlavní využití území podmínit požadavkem připojení na veřejnou kanalizaci, že taková regulace nemění funkční využití stěžovatelova pozemku a nepředstavuje omezení výstavby v dané lokalitě, ale naopak pouze stanovuje přípustnou podmínku výstavby, ve spojení s odkazem na judikaturu, která však tyto závěry nejen nepodporuje, ale i do jisté míry popírá, je v rozporu s právem na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 18. 12. 2025 zrušil III. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy na návrh stěžovatele Ladislava Korába rozsudek č. j. 1 As 177/2023-63 ze dne 20. 5. 2024 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny. Ve zbytku ústavní stížnost odmítl pro nepřípustnost.

Narativní část

Stěžovatel požádal o vydání stavebního povolení na novostavbu rodinného domu, kterou městský úřad Turnov zamítl pro rozpor stavebního záměru s územním plánem. Podle toho je podmínkou výstavby připojení na veřejnou kanalizaci, která v dané lokalitě neexistuje, přičemž územní plán nepřipouští ani dočasné řešení formou jímky. Odvolání stěžovatele krajský úřad zamítl. Proti rozhodnutí podal stěžovatel žalobu a současně navrhl zrušení části změny č. 2 územního plánu, která zrušila možnost dočasného odkanalizování jímkami. Krajský soud žalobu i návrh na zrušení části opatření obecné povahy zamítl.

Stěžovatelovu kasační stížnost zamítl Nejvyšší správní soud jako nedůvodnou.

Uvedl, že podmínka připojení na veřejnou kanalizaci stanovená územním plánem nepředstavuje nepřípustné omezení výstavby, nemění funkční využití pozemku a je přípustná v souladu s jeho ustálenou judikaturou (rozsudky č. j. 10 As 139/2021-53, č. j. 7 As 376/2020-39, č. j. 9 As 272/2023-44 a č. j. 4 As 138/2017-33). Nejde ani o obcházení úpravy náhrady škody za změnu v území podle § 102 stavebního zákona.

Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal, že přijatou podmínkou napojení na kanalizaci pro hlavní využití plochy město vyloučilo na neurčitou dobu jakoukoli výstavbu v území. Stavební využitelnost pozemků závisí na budoucím rozhodnutí obce, zda kanalizaci vybuduje, neboť vstupní podmínka v územním plánu je pro vlastníky objektivně nesplnitelná. NSS dle něj odkazovanou judikaturu vyložil nesprávně.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud přisvědčil stěžovateli, že provedený výklad příslušných ustanovení stavebního zákona a závěry NSS se míjely se závěry v citovaných rozhodnutích.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

V těch správních soudy posuzovaly povahu podmínek, které jsou obce v územních plánech oprávněny stanovit pro podmíněně přípustné využití dané lokality. Tento způsob využití je svázán s povinností splnit ony podmínky, které již však mohou mít podobu podrobnějších podmínek primárně obsažených v regulačních plánech. Omezení vyplývající z § 43 odst. 3 stavebního zákona, tedy že územní plán nesmí obsahovat podrobnosti náležející svým obsahem regulačnímu plánu, se právě v těchto případech neuplatní, neboť se podmínky vztahují pouze na podmíněně přípustné nové stavby. V posuzované věci však byla situace odlišná.

Podle Ústavního soudu odůvodnění rozhodnutí NSS, že lze hlavní využití území podmínit požadavkem připojení na veřejnou kanalizaci, že taková regulace nemění funkční využití stěžovatelova pozemku a nepředstavuje omezení výstavby v dané lokalitě, ale naopak pouze stanovuje přípustnou podmínku výstavby, bylo vnitřně rozporné. Odkazovalo na judikaturu, která však tyto závěry nejen nepodporuje, ale i do jisté míry popírá.

IV. ÚS 2217/24

10. 12. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro nepřípustnost

Fiala Josef

Soudní ochrana stavebníka při změně územního plánu

V případě existence nepravomocného povolení stavebního záměru musí pro změnu územního plánu existovat velmi závažné důvody v podobě reálného a intenzivního zásahu do jiných ústavně zaručených základních práv a svobod nebo závažná kolize s veřejným zájmem. Pokud správní soudy v řízení o návrhu na zrušení opatření obecné povahy tuto skutečnost nezohlední, porušují tím právo navrhovatele na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele Pavla Stehlíka zrušil IV. senát Ústavního soudu náleženem ze dne 10. 12. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 8 As 21/2023-58 ze dne 26. 6. 2024 a rozsudek Krajského soudu v Praze č. j. 54 A 86/2022-56 ze dne 20. 1. 2023 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny. V části směřující proti územnímu plánu ústavní stížnost odmítl pro nepřípustnost.

Narativní část

Stěžovatel je vlastníkem pozemků určených původním územním plánem k individuálnímu bydlení. Získal společné stavební povolení ke stavbě rodinného domu. Proti společnému povolení podali odvolání vlastníci sousedních pozemků. V průběhu odvolacího řízení nabyt účinnosti nový územní plán, který pozemky stěžovatele zařadil do plochy veřejné prostranství s převahou zeleně.

NSS se dopustil pochybení, když v územním plánu nezohlednil zásadní rozdíl mezi regulací hlavního a podmíněně přípustného využití dotčené plochy. V napadeném rozsudku se spokojil s formálním odkazem na irelevantní judikaturu, aniž by se řešenou otázkou podrobněji zabýval a doplnil argumentaci o vysvětlení, proč by měla dopadat i na regulaci hlavního využití, resp. zda má v úmyslu ustálené právní závěry rozšířit i na hlavní či přípustné využití ploch.

Ústavní soud uzavřel, že NSS své rozhodnutí náležitě neodůvodnil a tím porušil právo stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Ústavní stížnosti proto vyhověl a rozhodnutí zrušil. Ve vztahu k rozsudku krajského soudu odmítl ústavní stížnost pronepřípustnost.

Soudcem zpravodajem byl Jiří Přibáň. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

Krajský úřad coby odvolací orgán proto společné povolení zrušil, neboť již nebylo v souladu s územním plánem. Magistrát následně žádost o nové společné povolení zamítl ze stejného důvodu. Stěžovatel se návrhem dle § 101a soudního řádu správního v řízení o zrušení opatření obecné povahy domáhal zrušení části územního plánu. Krajský soud jeho návrh zamítl. Uvedl, že územní plán byl řádně přijat a vyhlášen. Zásah do vlastnického práva považoval za přiměřený. Odkázal na ochranu veřejné infrastruktury, údolní nivy vodního toku, urbanistickou koncepci a práva sousedů. Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl. Zdůraznil, že kontinuita územního plánování není absolutní. Uvedl, že ani nepravomocné povolení nebrání změně územní regulace.

Stěžovatel mj. namítal, že jediným důvodem pro zrušení společného povolení bylo, že se po jeho vydání změnil územní plán.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Zásah do vlastnického práva územním plánem ústavní pořádek aprobuje za předpokladu, že je vlastnické právo omezeno v souladu se zákonem a v přiměřené míře. Při soudním přezkumu územního plánu je třeba poměřit navzájem kolidující práva. Správní soud pak musí ve svém rozhodnutí přesvědčivě odůvodnit výsledek tohoto poměřování.

V projednávané věci stěžovatel oprávněně spoléhal na možnost realizovat stavbu, protože získal společné povolení, byť nepravomocné. Obec aktivně podporovala přípravu projektu a proběhly i další kroky, které posilovaly jeho dobrou víru. Nový územní plán však změnil funkční využití pozemku a znemožnil stavbu. Nejde tedy jen o hypotetické dotčení vlastnického práva stěžovatele, ale o přímý zásah do legitimního očekávání a oprávněného zájmu, že bude moci pozemek užívat v souladu s územním plánem. Ústavní soud proto uvedl, že změna územního plánu v tak pokročilé fázi přípravy stavby vyžaduje mimořádně silné důvody, protože intenzita zásahu roste s mírou investovaného úsilí. Vždy je třeba posoudit konkrétní okolnosti případu, přičemž náležité zjištění jedinečných skutkových okolností případu je věcí správních soudů.

Ústavní soud shledal ústavněprávní deficit v přezkumu územního plánu při posouzení přiměřenosti zvoleného řešení. Správní soudy nedostatečně posoudily kritérium proporcionality zásahu, zejména úměrnost mezi sledovaným cílem a dopadem do práv stěžovatele. Námitky stěžovatele byly dostatečně určité, protože jasně upozornily na probíhající povolovací proces a dosavadní určení pozemků k bydlení. Správní soudy bez řádného odůvodnění upřednostnily urbanistická hlediska a ochranu zanedbatelného vodního prvku, aniž by zohlednily jeho skutečný význam a možnost použít mírnější prostředky. Kritizoval i argument, že rodinný dům by mohl vyvolat konfliktní situace kvůli možnému nahlížení do sousedních zahrad, protože taková úvaha by absurdně vylučovala výstavbu na většině pozemků v obci. Přístup správních soudů byl v tomto případě formalistický.

Na základě uvedeného Ústavní soud shledal, že napadenými rozhodnutími správní soudy porušily základní právo stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny. Jejich rozhodnutí proto zrušil.

Soudcem zpravodajem byl Josef Fiala. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 2526/24

17. 12. 2025

Vyhověno

Zamítnuto

Zemanová Daniela

Pochybení soudu ve výpočtu délky náhradního trestu při přeměně části peněžitého trestu

Výrok usnesení podle § 344 trestního řádu zakládá legitimní očekávání odsouzeného ohledně délky vykonávaného trestu odnětí svobody. Vadu takového výroku je nutné napravit v souladu se zákonem a nelze jej při dalším rozhodování ignorovat. Opačný postup vede k porušení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele M. V. zrušil III. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 17. 12. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. 9 To 52/2024-3337 ze dne 2. 9. 2024 a usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, č. j. 4 T 5/2015-3328 ze dne 29. 7. 2024 pro porušení čl. 36 odst. 1 Listiny. Ve zbývající části návrh zamítl.

Narativní část

Stěžovateli byl v roce 2017 odsuzujícím rozsudkem uložen peněžitý trest 1 000 000 Kč. Krajský soud přeměnil neuhrazených 700 000 Kč na náhradní trest odnětí svobody v trvání 511 dnů. Po dalších částečných úhradách vrchní soud nařídil výkon trestu v délce 482 dnů. Po další úhradě krajský soud podle § 344 odst. 2 trestního řádu určil, že z peněžitého trestu zbývá 550 000 Kč, což odpovídá 401 dnům trestu odnětí svobody.

Vrchní soud následně toto rozhodnutí zrušil a po další úhradě 20 000 Kč nařídil výkon části náhradního trestu v délce 343 dní. Vrchní soud došel k délce zbývající části trestu tak, že částku 470 000 Kč (nazvaná jako „celková částka peněžitého trestu ke dni 1. 7. 2024“) vynásobil 730 dny (délka celkového náhradního trestu) a výsledek vydělil 1 000 000 Kč (celkový peněžitý trest).

Po další úhradě 20 000 Kč krajský soud nařídil výkon trestu v délce 372 dnů, protože stěžovateli zbývalo uhradit 510 000 Kč. Krajský soud se neztotožnil s výpočtem vrchního soudu, neboť v něm uvedená délka trestu odnětí svobody zaměňuje vykonanou část peněžitého trestu s částí nevykonanou. Vrchní soud stížnost proti tomuto usnesení zamítl a přisvědčil postupu krajského soudu; současně uvedl, že dřívější pravomocné usnesení vrchního soudu obsahovalo

záměnu částek 470 000 Kč a 530 000 Kč, že je nelze zvrátit řádnými opravnými prostředky a že krajský soud jím při novém rozhodování nebyl vázán.

Stěžovatel namítal, že soudy porušily jeho ústavní práva, protože při rozhodování o náhradním trestu vycházely z pozdějšího znění § 69 trestního zákoníku účinného od 1. 10. 2020, ač měly použít dřívější úpravu. Krajský soud se nesprávně nezabýval možností přeměny neuhrazeného peněžitého trestu na trest obecně prospěšných prací a vrchní soud ji vyloučil. S odkazem na odbornou literaturu a dřívější judikaturu vrchního soudu dovodil, že soud měl tuto přeměnu povinně posoudit. Stěžovatel dále poukazoval na rozpor v určení délky náhradního trestu, když po další úhradě peněžitého trestu se mu měl výkon trestu prodloužit z 343 na 372 dnů, což podle něj odporuje zákonné logice i právní jistotě a nelze to odůvodnit „opravou“ dřívějšího pravomocného výpočtu mimo systém opravných prostředků.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud se nejprve zabýval otázkou, zda nedošlo k retroaktivnímu použití pravidel o trestání podle čl. 40 odst. 6 Listiny a dospěl k závěru, že se tak nestalo. Spor totiž nespočívá ve volbě právní úpravy, nýbrž v jejím výkladu. Jak stěžovatel, tak obecné soudy aplikují § 69 trestního zákoníku ve znění účinném do 30. 9. 2020. Ústavní soud zároveň nepovažoval věc za „zastřenou“ retroaktivitu prostřednictvím pozdější interpretace, protože vrchní soud se sice odchýlil od dřívějšího rozhodnutí vrchního soudu, ale ve věci, na kterou se nevztahuje kasační závaznost. Tento odklon ústavně ob stojí, protože soud na rozdílnost názorů otevřeně poukázal a srozumitelně uvedl důvody, proč dřívější závěr nepřejal. Ústavní soud proto posuzoval už jen ústavní udržitelnost obsahu napadených závěrů ve sporné otázce, zda soud může, případně musí, přeměnit neuhrazený peněžitý trest na trest obecně prospěšných prací i u pachatelů zločinů. Konstatoval, že odborné názory i judikatura jsou roztržité, oba výkladové směry mají racionální oporu a nelze je označit za svévolné a že právě tato roztržitost vylučuje legitimní očekávání účastníků ohledně prosazení jedné varianty. Z těchto důvodů Ústavní soud porušení základních práv v této části neshledal a ústavní stížnost v rozsahu směřujícím proti usnesení vrchního soudu ze dne 1. 7. 2024 a usnesení krajského soudu ze dne 12. 1. 2024 zamítl.

Zároveň však upozornil, že dlouhodobě rozdvojený výklad je neudržitelný a jeho sjednocení náleží obecným soudům, zejména Nejvyššímu soudu.

V druhé části ústavní stížnosti Ústavní soud vycházel z toho, že pravomocné usnesení vrchního soudu ze dne 1. 7. 2024 obsahovalo chybný výpočet náhradního trestu. Krajský soud po další úhradě části peněžitého trestu novým výpočtem fakticky trest zpřísnil o 29 dnů a vrchní soud tento postup potvrdil s tím, že krajský soud není předchozím stanovením výše trestu při novém rozhodování vázán. Takový postup Ústavní soud považoval za protiústavní, protože odporuje principu právní jistoty a závaznosti pravomocných soudních rozhodnutí podle čl. 1 odst. 1 Ústavy a v trestním právu navíc zesílenému požadavku zásady legality.

Vrchní soud pravomocným rozhodnutím podle § 344 trestního řádu závazně určil konkrétní délku výkonu trestu odnětí svobody. Toto rozhodnutí bylo následně podkladem pro navazující úkony orgánů činných v trestním řízení. Vrchní soud neodůvodnil svůj závěr, že krajský soud tímto rozhodnutím v dalším postupu vázán nebyl. Ústavní soud zdůraznil, že případnou vadu bylo nutné napravit v souladu se zákonem, případně v krajním případě ponechat vadu ve prospěch odsouzeného bez přímé nápravy. Tím, že soudy pravomocně stanovenou výměru trestu odnětí svobody fakticky přepočítaly k tíži stěžovatele, porušily čl. 36 odst. 1 Listiny.

Ústavní soud proto ústavní stížnosti vyhověl a dotčená usnesení vrchního a krajského soudu zrušil, ačkoliv stěžovatel mezitím trest vykonal. Dle Ústavního soudu nešlo nechat rozhodnutí nezrušená a pouze konstatovat porušení práva, protože v trestním řízení bylo třeba postavit najisto, jaký trest měl stěžovatel povinnost vykonal. Zrušením těchto rozhodnutí se řízení vrátilo do stavu, kdy stěžovatel měl povinnost vykonal 343 dní trestu odnětí svobody, jak vyplývalo z usnesení vrchního soudu ze dne 1. 7. 2024. Budou-li orgány činné v trestním řízení chtít tento stav změnit, musí toho docílit postupem souladným se zákonem.

Soudkyní zpravodajkou byla Daniela Zemanová. Odlišné stanovisko uplatnil soudce Jiří Příběh.

IV. ÚS 2453/25

4. 12. 2025

Vyhověno

Dolanská Bányaiová Lucie

Uplatnění zásady *ne bis in idem* při rozhodování o výkonu trestu

Zásada *ne bis in idem* chrání odsouzeného nejen ve fázi samotného uložení trestu, ale také ve fázi jeho výkonu. Soudy musí zajistit, aby odsouzený, který trest vykonal nebo se u něj osvědčil, nebyl konfrontován s jeho opakovaným výkonem. Pokud tak nepostupují, porušují právo odsouzeného zaručené v čl. 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele G. K. zrušil IV. senát Ústavního soudu nálezelem ze dne 4. 12. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 6 To 164/2025-200 ze dne 5. 6. 2025 a usnesení Okresního soudu v Ostravě č. j. 70 T 15/2022-186 ze dne 25. 4. 2025 pro rozpor s čl. 40 odst. 5 Listiny.

Narativní část

Okresní soud napadeným usnesením rozhodl, že stěžovatel vykoná úhrnný trest odnětí svobody v délce 10 měsíců dle rozsudku z března 2022. Stěžovatel tvrdil, že za skutek spáchaný v říjnu 2015 byl již potrestán rozsudkem Okresního soudu v Karviné z června 2017, který mu uložil souhrnný trest zahrnující i trest uložený trestním příkazem z června 2016. Okresní soud námitku odmítl. Uvedl, že trestní příkaz z roku 2016 nenabyl právní moci, protože jej obhájce převzal až v roce 2021 a podal proti němu odpor. Soud jej proto zrušil a věc projednal v hlavním líčení.

Řízení skončilo rozsudkem z března 2022, který jako jediný nabyl právní moci. Pokud trestní příkaz nenabyl právní moci, není možno dovodit, že stěžovatel již trest za daný skutek vykonal. Krajský soud stížnost stěžovatele zamítl a potvrdil závěry okresního soudu. Případná pochybení v jiném trestním řízení lze uplatnit pouze prostřednictvím mimořádných opravných prostředků.

Stěžovatel namítal, že napadená rozhodnutí porušují zásadu *ne bis in idem* a právo na spravedlivý proces. Poukázal na novelu trestního zákoníku, která na obdobné situace nově pamatuje.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Zásada *ne bis in idem* představuje základní princip právního státu a chrání jednotlivce před opakovaným trestním postihem za tentýž skutek. ESLP již v minulosti opustil hybridní přístup a přijal koncepci *idem factum*, která posuzuje totožnost skutku podle skutkových okolností, zejména osoby, času a místa, nikoli podle právní kvalifikace. Zásada se uplatní na všechny formy odpovědnosti trestní povahy a všechny fáze trestního řízení, včetně samotného stíhání. Chrání také před opětovným projednáním věci po pravomocném zproštění nebo zastavení řízení.

V případě střetu materiální spravedlnosti s právní jistotou má přednost právní jistota. Výjimky z této zásady podléhají restriktivnímu výkladu a připouští je jen zákon.

Stěžovatel se dopustil dvou přečinů v říjnu 2015. Nejprve mu soud uložil trest trestním příkazem z června 2016. Posléze Okresní soud v Karviné rozsudkem z června 2017 zrušil výrok o trestu z trestního příkazu a stěžovateli uložil souhrnný trest za všechny sbíhající se trestné činy včetně těch, za něž byl stěžovatel potrestán trestním příkazem. Okresní soud tak rozhodl bez ověření doručení trestního příkazu či nabytí jeho právní moci. V mezidobí stěžovatel jeden trest uložený tímto rozsudkem vykonal, k druhému podmíněnému trestu se osvědčil.

Soud trestní příkaz dodatečně doručil obhájci stěžovatele, který proti němu podal odpor. Soud jej proto zrušil. O trestech za skutek spáchaný stěžovatelem v říjnu 2015 tak rozhodl fakticky potřetí, a to rozsudkem z března 2022. Uložil stěžovateli úhrnný trest odnětí svobody podmíněně odložený na zkušební dobu. Protože v ní stěžovatel nevedl řádný život, napadenými rozhodnutími soudy rozhodly, že stěžovatel uložený trest odnětí svobody vykoná. Oba soudy při svém rozhodování věděly, že stěžovateli již byly za tentýž skutek uloženy tresty, které dílem vykonal a dílem se osvědčil. Přesto rozhodly, že stěžovatel má trest odnětí svobody vykonat.

Stěžovatel mohl podat mimořádný opravný prostředek, což ale nemá vliv na neústavnost napadených rozhodnutí. Ústavní soud potvrdil, že stěžovatel trest za daný skutek vykonal nebo se u něj osvědčil již v roce 2021, a tuto skutečnost tak mohl namítat už při řízení z roku 2022. To však není důležité. Okresní a krajský soud měly zabránit opakovanému výkonu trestu, neboť aplikace zásady *ne bis in idem* dle čl. 40 odst. 5 Listiny má přednost. Z těchto principů vychází i novela § 92 trestního zákoníku, ale jsou v českém právu zakotvené dlouhodobě a potvrzuje je judikatura Ústavního a Nejvyššího soudu.

Napadenými rozhodnutími obecné soudy porušily zásadu *ne bis in idem* a právo stěžovatele zaručené čl. 40 odst. 5 Listiny. Ústavní soud proto napadená rozhodnutí zrušil.

Soudkyní zpravodajkou byla Lucie Dolanská Bányaiová. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

II. ÚS 2022/25

10. 12. 2025

Vyhověno

Příbáň Jiří

Zabezpečovací detence a kritéria přiměřenosti jejího trvání

Pokud soud prodlužuje zabezpečovací detenci, musí primárně vycházet z ustanovení § 96 odst. 1 trestního zákoníku, které je promítnutím čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod do zákonné úpravy. Soud se musí zabývat kritériem přiměřenosti zabezpečovací detence ve vztahu (1) k povaze a závažnosti trestné činnosti, kvůli níž pachatel zabezpečovací detenci prodlužuje, (2) k prognóze pachatele, která je projevem nebezpečí, jaké pro společnost do budoucna představuje a (3) k osobě pachatele a jeho poměrům. Jestliže opomene některé z těchto kritérií, rozhodnutí bude v rozporu s čl. 4 odst. 4 a čl. 8 odst. 1 a 2 Listiny.

Jestliže pominou zákonné důvody k omezení či zbavení osobní svobody, osoba má být neprodleně propuštěna ze zařízení. Právní úprava zakotvující v § 100 odst. 6 trestního zákoníku možnost přeměny zabezpečovací detence na ústavní ochranné léčení nemůže opodstatnit pokračování zásahu do osobní svobody. Z článku 8 Listiny vyplývá možnost změny zabezpečovací detence na ochranné léčení ambulantní, existují-li důvody pro tuto mírnější formu ochranného léčení, a to i s ohledem na ochranu společnosti a nebezpečnost pachatele.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele P. K. zrušil II. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 10. 12. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 47 To 146/2025-224 ze dne 3. 4. 2025 a usnesení Okresního soudu v Opavě č. j. 27 Dt 1/2020-205 ze dne 19. 2. 2025 pro rozpor s čl. 4 odst. 4, čl. 8 odst. 1 a 2 a čl. 36 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Soud uložil stěžovateli ochranné psychiatrické léčení v ústavní formě kvůli diagnostikované závažné psychické poruše. Stalo se tak po sérii krádeží a nabízení drog, které stěžovatel spáchal v době své nepřítomnosti v roce 2015. Navzdory své diagnóze dlouhodobě zneužíval návykové látky, nedodržoval léčbu a ambulantně nespolupracoval. Podmínky pro uložení zabezpečovací detence splněny nebyly. Návrhy stěžovatele na přeměnu ústavního ochranného léčení na ambulantní formu soudy zamítly.

Soudy jej následně odsoudily za přečin maření výkonu úředního rozhodnutí, když během ústavní léčby opakovaně utíkal z oddělení a užíval drogy. Za to mu uložily podmíněný trest odnětí svobody. Na návrh psychiatrické nemocnice soud změnil ochranné léčení na zabezpečovací detenci, neboť stěžovatel léčbu neplnil, opakovaně ji mařil a porušoval režim. Tato rozhodnutí potvrdily jednotlivé odvolací soudy. V průběhu výkonu detence stěžovatel opakovaně vykonával tresty odnětí svobody, přičemž okresní soud detenci nadále prodlužoval zjednodušenými usneseními bez odůvodnění.

Napadeným usnesením okresní soud rozhodl, že zabezpečovací detence nadále trvá. Uvedl, že primárním cílem zabezpečovací detence je ochrana společnosti a právě

z tohoto důvodu nelze změnit zabezpečovací detenci na ochranné léčení ambulantní. Stěžovatel nedodržuje režimová opatření ve výkonu detence. Krajský soud stížnosti stěžovatele nevyhověl.

Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal, že jeho pobyt v zabezpečovací detenci se fakticky rovná doživotnímu vězení, aniž by u něj byla naplněna podmínka společenské nebezpečnosti.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Institut zabezpečovací detence představuje nejpřísnější druh ochranného opatření. Z ústavního pohledu jde o intenzivní zásah do osobní svobody jednotlivce chráněné článkem 8 Listiny, resp. článkem 5 Úmluvy. Intenzitě zásahu musí odpovídat nároky kladené na soudy při rozhodování, a to z hlediska důkazního standardu i z hlediska odůvodnění rozhodnutí. Hrozba nebezpečí ze strany pachatele je hlavní skutečností, která závažný zásah do osobní svobody opravňuje. Je proto zřejmé, že mezi těmito dvěma zájmy musí existovat proporcionalita. Čím vyšší nebezpečí ze strany nepřítomné osoby hrozí, tím vyšší možnost omezit její osobní svobodu.

Při hodnocení nebezpečnosti pachatele musí soudy vzít v úvahu, jak velká je pravděpodobnost, že se dopustí dalších trestných činů a v jakém časovém horizontu. Zároveň musí zkoumat závažnost hrozícího nebezpečí a rozsah pro zájmy chráněné trestním zákonem. Nestačí hrozba jednáním, které naplňuje znaky „pouhého“ přestupku. Ústavní soud v minulosti vyslovil, že pokud není nebezpečí dostatečně konkrétní, aktuální, postrádá nezbytnou míru reálnosti a má-li jen všeobecný a neurčitý charakter potenciality, není splněna podmínka přiměřenosti pro uložení ochranného léčení, a to ani v ambulantní formě.

Délka trvání omezení osobní svobody není u zabezpečovací detence omezena, což je dáno nebezpečností pachatelů, kterým se ukládá. Podle § 100 odst. 5 trestního zákoníku detence potrvá, dokud to vyžaduje ochrana společnosti. Přitom soud nejméně jednou za 12 měsíců přezkoumá, zda důvody pro další pokračování trvají. U zabezpečovací detence musí soudy zvážit přiměřenost ve vztahu k možnému nebezpečí, které při využití méně invazivního zásahu do osobní svobody (např. pouze ochranného léčení) může ze strany omezované osoby hrozit.

V situaci, kdy je do zařízení umístěna osoba, která se nedopustila násilné trestné činnosti, ale například jen drobných krádeží, musí soud otázce nezbytnosti setrvání takového člověka v zabezpečovací detenci věnovat při periodickém přezkumu mimořádnou pozornost. Zvláštní pozornost je třeba zaměřit na nezbytnost uložení detence a nemožnost nahrazení ochranným léčením. Sociálně problémové osoby, které se opakovaně dopouštějí drobné kriminality a mají problémy s dodržováním nastavených pravidel či režimů patří do sociálních či zdravotnických zařízení, nikoliv do zabezpečovací detence. Ta je určena pro skutečně nebezpečné pachatele závažných násilných trestných činů. Do této kategorie pachatelů však stěžovatel nepatří.

Při prodlužování se soudy musí zabývat kritérii přiměřenosti zabezpečovací detence, což se zde nestalo. Soudy vycházely z neaktuálních podkladů, především tři roky starého znaleckého posudku. Okresní soud pouze uvedl, že stěžovatel nemá patřičný náhled na svou nemoc, snaží se „kšeftovat“ s léky a diskutuje s lékařkou, protože není spokojen s medikací. Krajský soud argumentaci potvrdil s tím, že institut zabezpečovací detence slouží k ochraně společnosti před nebezpečnými pachateli. To Ústavní soud odmítl s tím, že pokud pominou zákonné důvody k omezení osobní svobody, osoba má být neprodleně propuštěna ze zařízení. Rozhodnutí založené na mechanickém odkazu na zákonná ustanovení, přestože pominuly důvody pro trvání detence či ochranného léčení, neústavně zasahuje do práva na osobní svobodu.

Napadená rozhodnutí proto porušují čl. 4 odst. 4 Listiny, neboť při prodlužování zabezpečovací detence soudy nedodržely přísnou proporcionalitu a nešetřily podstatu a smysl stěžovatelových základních práv. Dále porušují čl. 8 odst. 1 a 2 Listiny, neboť soudy jej zbavily osobní svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon, když nebyly naplněny podmínky § 96 odst. 1 ani § 100 odst. 5 trestního zákoníku. Rozhodnutí jsou rozporná také s čl. 36 odst. 1 Listiny, neboť jejich odůvodnění jsou nedostatečná.

Soudcem zpravodajem byl Jiří Přibáň. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 2027/25

12. 12. 2025

Vyhověno

Zemanová Daniela

Pochybení soudu ve výpočtu délky náhradního trestu při přeměně části peněžitého trestu

Pokud soud ignoruje doplnění stížnosti v důsledku administrativního pochybení, nelze takovou skutečnost přičítat k tíži obviněného, o jehož osobní svobodě se v daném řízení rozhoduje. Pokud tak učiní, poruší právo obviněného na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 12. 12. 2025 zrušil III. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy na návrh stěžovatelky N. S. usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 3 To 113/2025-150 ze dne 4. 6. 2025 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Okresní soud usnesením ze dne 7. 4. 2025 rozhodl, že se stěžovatelka ve zkušební době podmíněného odsouzení neosvědčila, a proto vykoná trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců ve věznici s ostrahou. Vycházel z toho, že stěžovatelka neuhradila dlužné výživné ve výši 4 500 Kč uložené trestním příkazem

za přečin zanedbání povinné výživy a že ve zkušební době navíc spáchala méně závažný přestupek. Stížnost proti usnesení krajský soud zamítl, když se ztotožnil se závěry okresního soudu.

Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítala nepřiměřenou přísnost přeměny trestu, protože dluh na výživném uhradila a nedopustila se další trestné činnosti. Upozornila, že krajský soud přehlédl doplnění stížnosti, v němž na úhradu dluhu výslovně poukázala. Tuto skutečnost následně zohlednil okresní soud a výkon trestu odnětí svobody odložil.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud posoudil námitku porušení procesních práv stěžovatelky spočívající v ignorování odůvodnění její stížnosti.

Z ustálené judikatury k problematice řádného projednání blanketního opravného prostředku vyplývá požadavek, aby soud, který obdržel blanketní stížnost s avizovaným doplněním jejího odůvodnění v konkrétně stanovené lhůtě, zásadně buď vyčkal na takové doplnění, anebo účastníka vyzval k doplnění stížnosti ve lhůtě kratší. Pouze výjimečně může soud rozhodnout bez dalšího. Takovým důvodem však nemůže být prostý obecný požadavek na urychlené vyřizování trestních věcí.

V projednávané věci soudy postupovaly v rozporu se závěry judikatury. Po vyhlášení usnesení okresního soudu dne 7. 4. 2025 stěžovatelka ústně oznámila, že podá stížnost a její důvody doloží. Soud doručil usnesení stěžovatelce do vlastních rukou dne 7. 5. 2025.

Dne 12. 5. 2025 obdržel odůvodnění stížnosti, které následně předložil krajskému soudu. Ten však dne 4. 6. 2025 vydal napadené usnesení s tím, že stížnost doplněna nebyla. S obsahem odůvodnění stížnosti se tak neseznámil.

V odůvodnění stížnosti přitom stěžovatelka uvedla, že uhradila dlužné výživné, a navrhla prodloužení zkušební doby namísto nařízení výkonu trestu. S možností takového zákonem předvídaného postupu se však krajský soud nevypořádal.

Ústavní soud uzavřel, že uvedeným postupem porušil krajský soud stěžovatelčino právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Ústavní stížnosti proto vyhověl a napadené rozhodnutí zrušil.

Soudkyní zpravodajkou byla Daniela Zemanová. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

IV. ÚS 2466/25

10. 12. 2025

Vyhověno

Dolanská Bányaiová Lucie

Rušená držba a nedotknutelnost obydlí

Pokud obecné soudy zamítnou žalobu z rušené držby na základě jiných než zákonem předvídaných skutečností, porušují právo účastníka řízení na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Užívá-li účastník prostory ve své držbě k bydlení, neposkytnutím ochrany svémocně narušené držbě zároveň zasahují do jeho práva na nedotknutelnost obydlí dle čl. 12 odst. 1 Listiny.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky Heleny Doležalové zrušil IV. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 10. 12. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 21 Co 37/2025-99 ze dne 28. 5. 2025 pro rozpor s čl. 12 odst. 1 a s čl. 36 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Stěžovatelka se žalobou z rušené držby domáhala ochrany práva užívat celé přízemí rodinného domu a vydání klíčů od dvou uzamčených pokojů. Okresní soud žalobě částečně vyhověl s tím, že stěžovatelka užívala přízemí dlouhodobě a žalovaní do její držby svévolně zasáhli uzamčením pokojů. Krajský soud rozhodnutí v napadeném rozsahu změnil a žalobu zamítl. Připustil sice zásah do držby, ale aplikoval zákaz zjevného zneužití práva dle § 8 občanského zákoníku. Dospěl k závěru, že stěžovatelka zneužila právo tím, že své dceři a vnučce umožnila návrat do přízemí rodinného domu v rozporu s pravomocným rozsudkem o jejich vyklizení. Tím obešla důsledky vyplývající z pravomocného rozsudku a její souhlas byl v rozporu s vlastnickými právy žalované.

I když formálně došlo k rušení držby, vyhovění žalobě by fakticky legalizovalo protiprávní stav.

Stěžovatelka zejména namítala, že krajský soud svévolně založil rozhodnutí na neprokázaném petitorním skutkovém závěru, čímž porušil její právo na soudní ochranu a popřel smysl posesorní ochrany.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Do rozhodování o žalobách z rušené držby zasahuje Ústavní soud jen výjimečně, protože tato řízení chrání poslední faktický stav a práva a povinnosti účastníků neurčují konečným způsobem. Obecné soudy v nich zkoumají jen existenci držby a svémocné rušení. Nezkoumají otázky spojené s ochranou vlastnického práva. To náleží až do petitorního řízení. Obrana žalované proto spočívá v námitkách k držbě, rušení a zákonné lhůtě. Přezkum Ústavního soudu se omezuje na test zákonného podkladu, pravomoci soudu a vyloučení svévole.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

Tato skutečnost odpovídá smyslu posesorního řízení, kterým je rychlá ochrana poslední pokojné držby, nikoli řešení hmotněprávních sporů.

Stěžovatelka užívala přízemí rodinného domu pokojně desítky let. Žalovaní narušili stěžovatelčinu držbu práva užívat přízemí rodinného domu, aniž by její právo zpochybňovali. Problém viděli pouze v užívání prostor její dcerou a vnučkou. Tomu se ovšem bránili petitorní žalobou na vyklizení, s níž byli úspěšní. Žalovaní již tedy mají exekuční titul pro vyklizení povinných osob, a tedy i k ochraně svého vlastnického práva, a nemusí tak narušovat stěžovatelčinu držbu.

Krajský soud stěžovatelce ochranu z rušené držby odepřel s odkazem na zneužití práva a obcházení účinků rozsudku, přestože se jí rozsudek netýkal. Tím krajský soud promítl do posesorního řízení prvky řízení petitorního a popřel smysl ochrany posledního stavu držby.

Na základě uvedeného Ústavní soud shledal, že krajský soud porušil právo stěžovatelky na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny a na nedotknutelnost obydlí dle čl. 12 odst. 1 Listiny. Jeho rozhodnutí proto zrušil.

Soudkyní zpravodajkou byla Lucie Dolanská Bányaiová. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 2160/25

4. 12. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro nepříslušnost

Zemanová Daniela

Odmítnutí rozšíření styku rodiče s dítětem bez dostatečného odůvodnění

Pokud soudy odmítnou rozšířit styk rodiče s dítětem bez přesvědčivého a dostatečného odůvodnění, s původem v provedeném dokazování, poruší práva rodiče na rodinný život a péči o děti a jejich výchovu zaručená čl. 10 odst. 2 a čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod i právo na soudní ochranu zaručené článkem 36 Listiny.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 4. 12. 2025 zrušil III. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy k návrhu stěžovatele M. M. výrok I rozsudku Krajského soudu v Brně č. j. 16 Co 24/2025-230 ze dne 16. 4. 2025 v rozsahu, jímž upravil běžný styk stěžovatele (otce) a nezletilé vedlejší účastnice (dcery) pro rozpor s čl. 10 odst. 2, čl. 32 odst. 4 a článkem 36 Listiny. Ve zbývajícím rozsahu ústavní stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost. Ústavní stížnost proti rozsudku okresního soudu odmítl pro nepříslušnost.

Narativní část

Stěžovatel se domáhal rozšíření styku s nezletilou dcerou narozenou v roce 2019, neboť dosavadní úprava pocházela z doby, kdy jí byly dva roky. Okresní soud styk otce částečně rozšířil, v lichých týdnech od středy do čtvrtka a v sudých týdnech od pátku do pondělí. Zachoval týdenní styk v červenci i srpnu s přednostním právem matky určit termíny dovolené. Upravil styk o velikonočních, jarních a podzimních prázdninách a o Vánocích. Další rozšíření styku ani delší souvislý letní styk nepokládal za vhodný.

Po odvolání otce krajský soud běžný styk stěžovatele zúžil, v sudých týdnech od pátku do neděle, v lichých od středy do čtvrtka, aniž toto omezení výslovně odůvodnil. Současně výrazně rozšířil prázdninový styk, na čtrnáct dní v červenci i srpnu s minimální desetidenní

přestávkou, přičemž matce zachoval přednost při určování termínů dovolené. Styk o Vánocích ponechal na dohodě rodičů. Zrušil styk otce o jarních prázdninách z důvodu lyžařské dovolené matky a změnu kompenzoval širším stykem o Velikonocích.

Stěžovatel namítal, že soudy bez existence objektivních a prokázaných důvodů stanovily užší rozsah styku, přestože byly splněny podmínky pro rozšíření. Závěry přesvědčivě neodůvodnily.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud zdůraznil, že nevyhovění návrhu nerezidentního rodiče na rozšíření styku lze odůvodnit jen rozporem s nejlepším zájmem dítěte, prokázaným konkrétními okolnostmi. Zásadně je v nejlepším zájmu dítěte, aby se stýkalo s rodičem i v pracovním týdnu. Krajský soud tyto principy nerespektoval a k nevyhovění návrhu stěžovatele na rozšíření běžného styku se fakticky vůbec nevyjádřil. Okresní soud rovněž neuvedl konkrétní okolnosti bránící rozšíření. Vycházel pouze z tvrzení rodičů o ojedinělých nočních mňurách dítěte, aniž zkoumal jejich souvislost s délkou pobytu u otce nebo provedl dokazování.

Emoční výkyvy jsou dle Ústavního soudu u dětí běžné a nelze je bez dalšího přičítat rozsahu styku s jedním rodičem.

Určité nepohodlí při změně režimu je přirozené a samo o sobě neodůvodňuje restriktivní přístup. Rozšiřování styku, případně skrze navykačí režim, představuje legitimní adaptační nástroj. Soudy nevysvětlily, proč tuto možnost nezvolily.

Krajský soud bez odůvodnění a vypořádání námitek stěžovatele dále omezil běžný styk. Jeho rozhodnutí bylo vnitřně rozporné, protože rozšířil prázdninový styk, ale současně zúžil běžný styk v pracovním týdnu. Odůvodnění úpravy prázdninového styku vykazovalo nedostatky, nedosáhly však ústavní intenzity. Soud zrušil styk otce o jarních prázdninách kvůli matčině lyžařské dovolené a dovedl, že je v zájmu nezletilé trávit tyto prázdniny výlučně s matkou, což bylo problematické. Nepřípustně tak naznačil, že jiný program než lyžování má nižší hodnotu. A to ačkoliv mu nepřísluší zasahovat do výkonu rodičovských práv, pokud zvolený způsob trávení volného času není pro dítě škodlivý, ani upřednostňovat jednoho z rodičů dle vlastních preferencí. Zrušení jarních prázdnin však soud kompenzoval rozšířením styku o Velikonocích. Celková roční změna činila pouze dva dny, což ústavní zásah neodůvodňovalo.

Ohledně letních prázdnin Ústavní soud připomněl, že volba termínu dovolené je výhodou nerezidentního rodiče, ale není zásadní v úpravě styku. Tvzení o nařízené dovolené matky nikdo nezpochybnil a riziko dlouhých pauz mezi styky bylo hypotetické. Úpravu letního styku stěžovatele s nezletilou v rozsahu čtyř týdnů proto shledal za ústavně přijatelnou.

Ze skutkových zjištění nevyplývaly objektivní okolnosti pro restriktivní přístup ke styku stěžovatele s nezletilou. Podmínky pro jeho rozšíření byly splněny, avšak soudy návrhu stěžovatele nevyhověly, aniž by rozhodnutí dostatečně odůvodnily.

Ústavní soud ústavní stížnosti částečně vyhověl, neboť výrokem I rozsudku krajského soudu v rozsahu, jímž upravil běžný styk stěžovatele a nezletilé, bylo porušeno právo stěžovatele na péči o děti a výchovu zaručené v čl. 10 odst. 2 a čl. 32 odst. 4 Listiny a právo na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny. V tomto rozsahu jeho rozhodnutí zrušil. Ve zbytku stížnost odmítl jako zjevně neopodstatněnou. Část proti rozsudku okresního soudu odmítl pro nepřislusnost.

Soudkyní zpravodajkou byla Daniela Zemanová. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

II. ÚS 1422/24

2. 12. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost

Odmítnuto pro nepřípustnost

Odmítnuto pro neoprávněnost navrhovatele

Odmítnuto pro nedodržení lhůty

Řepková Dita

Odpovědnost státu za újmu způsobenou předběžným opatřením ve věci styku s dítětem

Pokud soud vyloučí odpovědnost státu dle zákona č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti státu za škodu za újmu způsobenou zrušeným předběžným opatřením na ochranu před domácím násilím jen s odkazem na obecnou úpravu v občanském soudním řádu bez posouzení specifík opatření, poruší právo na náhradu újmy dle čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele A. A. (jedná se o pseudonym) zrušil II. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 2. 12. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy výrok I usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 3895/2023 ze dne 4. 3. 2024, výrok II rozsudku Městského soudu v Praze sp. zn. 70 Co 216/2023 ze dne 17. 8. 2023 a výrok II rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 sp. zn. 22 C 13/2023 ze dne 24. 5. 2023 pro porušení čl. 36 odst. 3 Listiny. Ve zbývající části návrh odmítl zčásti pro opožděnost, zčásti jako podaný neoprávněnou osobou, zčásti pro nepřípustnost a zčásti pro zjevnou neopodstatněnost.

Narativní část

Stěžovatel žaloval Ministerstvo spravedlnosti o náhradu újmy dle zákona č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. K vydání nezákonného rozhodnutí podle něj došlo v řízení o předběžném opatření na ochranu proti domácímu násilí dle zákona o zvláštních řízeních soudních. Případ vyšel z konfliktu v rodině dne 16. 7. 2022 mezi stěžovatelem, manželkou a syny, který soudy popsaly jako intenzivnější slovní rozepří s fyzickým kontaktem zejména mezi stěžovatelem a nejstarším synem (narozeným v roce 2010). Nejstarší syn měl rozepří natáčet na mobil, který se mu stěžovatel měl pokusit vzít, načež manželka přivolala policii.

Nejstarší syn zastoupený matkou podal návrh na předběžné opatření ve věci ochrany před domácím násilím. Okresní soud jej dne 20. 7. 2022 vydal, stěžovateli zakázal vstup do společného obydlí i setkávání s manželkou a třemi syny. Uzavřel, že stěžovatel se vůči manželce a synům dopouštěl domácího násilí ve formě psychického týrání, urážek a ponižování, je vůči nim vulgární a autoritativní. Krajský soud řízení ve vztahu k manželce a dvěma mladším synům zrušil a zastavil, protože za navrhovatele považoval pouze nejstaršího syna.

Ve vztahu k zákazu vstupu do obydlí a zákazu setkávání s nejstarším synem návrh zamítl, protože z obrazových podkladů nedovodil domácí násilí a incident měl podle soudu přesah spíše do opatrovnického řízení.

Stěžovatel v reakci na rozhodnutí krajského soudu žaloval stát o 900 000 Kč jako zadostiučinění za nemajetkovou újmu a 17 875 Kč jako náhradu škody. Obvodní soud mu přiznal 44 000 Kč za nemajetkovou újmu v rozsahu, v němž okresní soud vydal předběžné opatření i vůči osobám, které nebyly navrhovatelí, ve zbytku žalobu zamítl. V části k předběžnému opatření na návrh nejstaršího syna z judikatury Nejvyššího soudu dovodil, že odpovědnost dle zákona o odpovědnosti státu za škodu nenese stát, ale navrhovatel, tedy syn stěžovatele. Městský soud rozsudek potvrdil. Nejvyšší soud dovolání odmítl.

Stěžovatel namítal, že soudy postupovaly formalisticky, nekriticky převzaly judikaturu vyšších soudů a rozhodnutí řádně neodůvodnily. Dle něj soudy použily nepřiléhavou judikaturu odlišných skutkových okolností a z jiného typu řízení a nesprávně dovodily vyloučení odpovědnosti státu s odkazem na § 77a občanského soudního řádu. Tím měly nepřípustně přenést odpovědnost za nezákonné rozhodnutí na jeho tehdy dvanáctiletého syna.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Právo na náhradu újmy způsobené nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem je ústavně zaručeným základním právem podle čl. 36 odst. 3 Listiny. Nárok na náhradu újmy za nezákonné rozhodnutí je zpravidla možné uplatnit až po zrušení nebo změně pravomocného rozhodnutí pro nezákonnost. U rozhodnutí vykonatelných bez ohledu na právní moc, včetně předběžných opatření ve věcech domácího násilí, postačuje i zrušení nebo změna rozhodnutí na základě řádného opravného prostředku, protože jejich výkon je způsobilý přivodit vznik škody ještě předtím, než rozhodnutí nabylo právní moci.

Ústavní soud uvedl, že ačkoli věc formálně směřovala k náhradě nemajetkové újmy podle čl. 36 odst. 3 Listiny, jádrem sporu byla otázka odpovědnosti za nařízení předběžného opatření, protože obecné soudy postavily své závěry na § 77a odst. 1 o. s. ř. a otázce, zda odpovědnost nesl pouze navrhovatel, nebo i stát. Připomněl, že úprava obecných předběžných opatření v občanském soudním řádu spojuje nařízení předběžného opatření s povinností složit jistotu a odpovědností navrhovatele za újmu, pokud předběžné opatření zaniklo nebo je soud zrušil z důvodů vymezených v § 77a. Avšak tato úprava sama o sobě nevyklučuje odpovědnost státu za újmu způsobenou nezákonným rozhodnutím o nařízení předběžného opatření.

Ústavní soud proto odlišil situaci, kdy soud nařídí předběžné opatření nezákonně, a stát tak odpovídá podle zákona o odpovědnosti státu za škodu, od situace, kdy jde o zákonně nařízené předběžné opatření, za jehož následky odpovídá navrhovatel. Současně zdůraznil, že předběžné opatření na ochranu proti domácímu násilí má zvláštní procesní režim podle zákona o zvláštních řízeních soudních, včetně krátké lhůty k rozhodnutí, okamžité vykonatelnosti a zbytkové subsidiarity občanského soudního řádu. Tento režim má výrazný ústavněprávní rozměr, protože slouží k naplnění pozitivních závazků státu chránit základní práva obětí domácího násilí. Jeho účinnost nesmí být oslabována ani nepřímo odrazováním obětí od využití ochranných nástrojů.

V daném případě Ústavní soud závěry soudů označil za ústavně problematické, protože plošně a absolutně vylučovaly odpovědnost státu i pro nezákonné rozhodnutí o nařízení předběžného opatření. Fakticky popíraly právo na náhradu újmy podle čl. 36 odst. 3 Listiny. Závěry obecných soudů byly ještě méně přijatelné v situaci, kdy šlo o specifické předběžné opatření k ochraně před domácím násilím, na něž dopadá zvláštní úprava a jen zbytková subsidiarita občanského soudního řádu. Obecné soudy k těmto specifickým nepřihlédly. Tyto ústavní principy nevyvážily, relevantní podústavní úpravu nezohlednily nebo ji aplikovaly svévolně, čímž porušily stěžovatelovo právo podle čl. 36 odst. 3 Listiny na náhradu újmy způsobené nezákonným rozhodnutím a rozhodly v rozporu se svou ústavní povinností chránit základní práva a svobody jednotlivců dle článku 4 Ústavy i respektovat principy materiálního právního státu dle čl. 1 odst. 1 Ústavy. Rozhodnutí nadto dopadla i na základní práva navrhovatele, tedy nezletilého syna, u něhož dovodily za nařízení předběžného opatření plnou odpovědnost.

Ústavní soud proto ústavní stížnosti vyhověl a rozhodnutí Nejvyššího, městského i obvodního soudu v části stěžovatelova nároku na náhradu újmy za omezení styku s nejstarším synem zrušil. Ve zbytku ústavní stížnost odmítl, a to zčásti pro opožděnost, zčásti jako návrh podaný neoprávněnou osobou, zčásti pro nepřijatelnost a zčásti pro zjevnou neopodstatněnost.

Soudkyní zpravodajkou byla Dita Řepková. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

IV. ÚS 2949/23

2. 12. 2025

Vyhověno

Baxa Josef

Pozitivní povinnosti nemocnice při riziku sebevraždy

Zdravotnické zařízení, které ví nebo má vědět o skutečném riziku, že se jednotlivec hospitalizovaný kvůli svému duševnímu onemocnění pokusí o sebevraždu, má povinnost přijmout rozumná preventivní opatření, aby pokusu předešlo. Pokud tak nepostupuje, porušuje pozitivní závazky plynoucí z práva na život podle čl. 6 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky A. A. (jedná se o pseudonym) zrušil IV. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 2. 12. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Nejvyššího soudu č. j. 25 Cdo 3700/2022-744 ze dne 29. 8. 2023, usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 26 Co 287/2021-713 ze dne 6. 9. 2022 a usnesení Okresního soudu v Náchodě č. j. 10 C 179/2018-547 ze dne 26. 7. 2021 pro rozpor s čl. 6 odst. 1 a s čl. 36 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Nemocnice (vedlejší účastnice) hospitalizovala stěžovatelku v roce 2012, kdy prodělala první těžkou psychotickou epizodu s bludy a dezorganizovaným chováním. Stanovila diagnózu akutní psychotické poruchy bez schizofrenních příznaků. Po zlepšení stavu se stěžovatelka léčila ambulantně při trvalém užívání léků. V březnu 2015 se úmyslně předávkovala lékem a vedlejší účastnice ji hospitalizovala na interní oddělení.

Lékařská zpráva o přijetí stěžovatelky uváděla sebevražedný úmysl a potřebu psychiatrického vyšetření. Stěžovatelka posléze zůstala hospitalizována na interním oddělení, než ji vyšetří psychiatr. Během této doby se u ní znovu objevily psychotické příznaky. Stěžovatelku však nebylo možné přeložit na psychiatrické oddělení, neboť nebylo volné lůžko. V noci stěžovatelka z oddělení odešla a vyskočila z okna v sebevražedném úmyslu, čímž si způsobila závažná zranění včetně poranění páteře. Znalci uzavřeli, že v roce 2015 prodělala druhou psychotickou epizodu téže poruchy.

V trestním řízení policie uzavřela, že nedošlo k trestnému činu; u dvou lékařů věc odevzdal ke kárnému projednání u České lékařské komory. Stěžovatelka se u civilních soudů domáhala po vedlejší účastnici náhrady nemajetkové újmy, bolestného a náhrady za ztížení společenského uplatnění, ve výši 5 345 762 Kč s příslušenstvím. Okresní soud žalobu zamítl s tím, že vedlejší účastnice postupovala *lege artis* a neporušila ani zakročovací povinnost dle § 2901 občanského zákoníku. Nemohla předvídat náhlý psychotický stav, v němž se stěžovatelka pokusila o sebevraždu. Hospitalizace nevyžadovala mimořádná bezpečnostní opatření. Krajský soud doplnil dokazování a následně závěr potvrdil. Nejvyšší soud dovolání odmítl s tím, že ani podezření na sebevražedný úmysl neodůvodňovalo závěr o porušení povinností nemocnice.

Stěžovatelka mj. popírala závěr soudů, že vedlejší účastnice nemohla předvídat její sebevražedný pokus, a rozporovala hodnocení důkazů soudy.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Právo na život dle čl. 6 odst. 1 Listiny má nejvyšší ústavní význam. Chrání i situace, kdy život čelí skutečnému a bezprostřednímu ohrožení, nikoli jen případy smrti. Týká se tedy i sebevražedných pokusů či pokusů o sebepoškození. Z práva na život plyne pozitivní závazek státu – musí chránit život právní úpravou, účinnými procesními mechanismy a v mimořádných případech i konkrétními preventivními opatřeními. Tento závazek může vyžadovat ochranu jednotlivce i před ním samotným.

Pozitivní závazek vzniká zejména u zvláště zranitelných osob. Patří mezi ně osoby omezené na svobodě i lidé hospitalizovaní pro duševní onemocnění, které může narušit schopnost racionálního rozhodování o vlastním životě. Zdravotnické zařízení má povinnost přijmout rozumná preventivní opatření tehdy, když ví nebo má vědět o skutečném a bezprostředním riziku sebevraždy. Riziko se posuzuje podle známých okolností, zejména podle duševního stavu pacienta, jeho anamnézy, předchozích pokusů, sebevražedných myšlenek a známek fyzického nebo duševního strádání.

Povinnost prevence dle § 2900 občanského zákoníku se vztahuje na dobrovolné i nedobrovolné hospitalizace. Rozsah opatření závisí na konkrétních okolnostech.

Opatření musí chránit život, ale současně respektovat důstojnost, osobní svobodu a další základní práva pacienta. Závazek prevence představuje povinnost náležitě péče, nikoli garanci výsledku. Samotná sebevražda nebo pokus o ni ještě nemusí znamenat pochybení zařízení. Odpovědnost vzniká až tehdy, když zařízení nepřijme rozumná opatření, pokud o skutečném a bezprostředním riziku sebevražedného pokusu vědělo či mělo vědět. Posouzení vědomosti o riziku i přiměřenosti opatření náleží soudům. Jde o právní hodnocení, nikoli o otázku pro znalce. Znalci poskytují skutkový podklad, konečný závěr o postupu *lege artis* však činí soud.

Stěžovatelka byla hospitalizována po sebevražedném pokusu předávkováním léky a během hospitalizace se znovu pokusila o sebevraždu skokem z okna s vážnými zraněními, věc proto spadá do působnosti práva na život. Vedlejší účastnice tedy věděla nebo měla vědět o skutečném a bezprostředním riziku sebevraždy. Zнала duševní onemocnění stěžovatelky, předchozí hospitalizaci, aktuální sebevražedný pokus i následné psychotické projevy během hospitalizace. Soudy nesprávně bagatelizovaly bludné projevy a dospěly k závěrům v extrémním rozporu s důkazy, zejména u zpochybnění sebevražedného úmyslu předávkování léky. Nemocnice nepřijala rozumná preventivní opatření, zejména skutečně zvýšený dohled a nepřemístila stěžovatelku na vhodnější oddělení, ač to bylo organizačně možné a medicínsky odůvodněné. Ústavní soud zároveň vytkl soudům, že bez kritického hodnocení převzaly nepřesvědčivé znalecké posudky a přenesly na znalce právní posouzení věci.

Ústavní soud uzavřel, že skutkové závěry obecných soudů se dostaly do extrémního rozporu s provedenými důkazy, neboť přehlédly, že vedlejší účastnice přijala stěžovatelku k hospitalizaci po sebevražedném pokusu a přesto nepřijala odpovídající ochranná opatření. Napadenými rozhodnutími obecné soudy porušily pozitivní závazky plynoucí ze základního práva stěžovatelky na život podle čl. 6 odst. 1 Listiny a základní právo stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Ústavní soud proto napadená rozhodnutí zrušil.

Soudcem zpravodajem byl Josef Baxa. Soudce Josef Fiala uplatnil odlišné stanovisko.

II. ÚS 2313/25

18. 12. 2025

Vyhověno

Příbář Jiří

Odejmutí věci rozhodujícím soudci podle § 149 odst. 5 trestního řádu

Pokud stížnostní soud odejme věc rozhodujícím soudci podle § 149 odst. 5 trestního řádu z důvodu prosazení vlastního hodnocení provedených důkazů a z něho plynoucích závěrů o skutkových zjištěních, poruší právo obžalovaného na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele L. J. zrušil II. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 18. 12. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 13 To 98/2025-511 ze dne 27. 5. 2025 pro rozpor s čl. 38 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Státní zástupkyně podala na stěžovatele obžalobu z důvodu výtržnictví a ublížení na zdraví. Okresní soud po provedeném dokazování v hlavním líčení uzavřel, že se nejedná o trestný čin a věc postoupil obecnímu úřadu k projednání přestupku. Proti rozhodnutí podala státní zástupkyně stížnost, v níž namítala, že skutkový stav zcela neodpovídá provedenému dokazování.

Krajský soud v nyní napadeném usnesení shledal stížnost důvodnou a zdůraznil, že ve věci se jedná již o jeho třetí kasační zásah. Ve svých předchozích zrušujících usneseních uvedl, že ačkoliv okresní soud provedl v hlavním líčení dostatečné množství důkazů, dopustil se při jejich hodnocení vadných postupů, které nejsou souladné s § 2 odst. 6 trestního řádu. Uzavřel, že v pořadí třetí usnesení okresního soudu obsahuje závažné nedostatky v otázce hodnocení provedeného dokazování i v právním hodnocení věci. Jeho usnesení tak zrušil a nařídil, aby soud ve věci znovu jednal a rozhodl. Zároveň podle § 149 odst. 5 trestního řádu ustanovil, aby věc projednal a rozhodl jiný samosoudce.

Stěžovatel namítal, že krajský soud opakovaně nerespektoval skutkové a právní závěry okresního soudu, aniž by sám ve věci vedl dokazování. Poukázal také na zřejmou nevěrohodnost výpovědí svědků a poškozených, kterou však krajský soud nezohlednil.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud odkázal na svoji ustálenou judikaturu a zdůraznil, že odvolací soud nemůže závazně hodnotit důkazy, které sám neprovede, a toto hodnocení důkazů následně vnucovat prvostupňovému soudu ve formě závazného právního názoru. Nemůže tak činit ani implicitně prostřednictvím vyvozování nových právních závěrů, které jsou založeny na odlišném skutkovém základě. To úzce souvisí se zásadami ústnosti, přímosti a bezprostřednosti.

Případné nerespektování takového právního názoru ze strany prvostupňového soudu pak nelze označit za dostatečný důvod pro přikázání věci k projednání a rozhodnutí jinému senátu podle § 262 trestního řádu. Tyto závěry platí i pro postup stížnostního soudu podle § 149 odst. 5 trestního řádu, který je rovnocenný ustanovení § 262 trestního řádu.

Důkazy totiž zpravidla dokáže nejméně a nej přesněji hodnotit ten soud, který měl přímý a nezprostředkovaný dojem z jejich provádění. Pouze bezprostřední dojem z provedeného řízení umožňuje, aby se soud osobně seznámil s důkazy, porozuměl stanoviskům stran a odstranil případné rozpory nebo nejasnosti. Jen tak si může každý člen senátu nebo samosoudce utvořit bezprostřední a správný názor na skutečnosti, které jsou rozhodné pro posouzení (ne)vinu obžalovaného, a tím i celkový obraz o projednávané věci. To se obzvláště silně projevuje v trestních řízeních u těch trestných činů, jejichž prokázání do značné míry závisí na hodnocení svědeckých výpovědí, neboť jiné důkazy nejsou k dispozici nebo pouze ve velmi omezeném rozsahu.

Právě takového ústavně neakceptovatelného postupu se krajský soud dopustil. Přehodnocoval důkazy, které ani v jednom ze třech stížnostních řízení sám neprovedl, ani nedoplňoval o důkazy nové, a tato hodnocení důkazů následně podsouval okresnímu soudu ve formě závazných právních závěrů. Údajné nerespektování jeho závazných právních závěrů pak vedlo k odnětí věci původnímu samosoudci. Postup krajského soudu je o to problematičtější, že přehodnocoval především výpovědi stěžovatele, poškozených i svědků, které byly v mnoha ohledech protichůdné. Závěr o (ne)vině stěžovatele se přitom do značné míry odvíjel od jejich hodnocení, respektive od posouzení, která z výpovědí působila věrohodněji, neboť ve věci nebyly dostupné jiné důkazy.

Krajský soud tedy pochybil, když přehodnocoval důkazy provedené okresním soudem, aniž by je sám provedl, a výsledek tohoto ústavně problematického hodnocení důkazů prosazoval jako svůj závazný právní názor. Přitom odňal věc původnímu samosoudci a přikázal ji k projednání a rozhodnutí jinému samosoudci. Tím porušil stěžovatelovo právo na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny.

Soudcem zpravodajem byl Jiří Příbář. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

IV. ÚS 680/24

10. 12. 2025

Vyhověno

Fiala Josef

Náhrada nákladů exekuce při jejím zastavení

Náklady exekuce při jejím zastavení musí soudy posuzovat s ohledem na zavinění účastníků, jinak poruší právo na ochranu majetku podle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Při přezkumu příkazu k úhradě nákladů exekuce musí soudy pečlivě reagovat na včas uplatněné námítky a konkrétně se vypořádat s namítanými skutečnostmi. Jinak zasahují do práva účastníků na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelů Ing. arch. Josefa Panny, obchodní společnosti VELMAPO, a. s. a obchodní společnosti SL8, s. r. o. zrušil IV. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 10. 12. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Obvodního soudu pro Prahu 8 č. j. 15 EXE 1975/2021-828 ze dne 8. 1. 2024 pro porušení čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny a příkaz k úhradě nákladů exekuce vydaný Mgr. Bohumilem Brychtou, soudním exekutorem, Exekutorský úřad Rychnov nad Kněžnou, č. j. 194 EX 348/21-198 ze dne 19. 11. 2023 pro porušení čl. 11 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Předmětem ústavní stížnosti byl dlouholetý spor o vlastnictví pohledávky mezi vedlejší účastníci a třetí stranou. Spor měl vyřešit rozhodčí soud, který rozhodl v neprospěch vedlejší účastnice. Ta zpochybnila platnost rozhodčího nálezu žalobou. Stěžovatelé byli povinnými z této pohledávky. Z důvodu nepřehledné situace se rozhodli plnit do soudní úschovy a podali příslušný návrh k soudu. Ačkoliv o tom vedlejší účastnice věděla, podala návrh na zahájení exekuce. Podle stěžovatelů tím sledovala zmaření výplaty dlužné částky do soudní úschovy.

Stěžovatelé se bránili návrhem na zastavení exekuce. Městský soud uznal, že pohledávku splnili složením částky do soudní úschovy, neuhradili však náhradu nákladů soudní exekuce. Zastavil ji proto pouze částečně. Ve zbylém rozsahu vydal soudní exekutor příkaz k úhradě. Vůbec se nezabýval tím, kdo zastavení exekuce zavinil, podle stěžovatelů to byla vedlejší účastnice. Stěžovatelé uplatnili včasné námítky. Tvrdili, že exekutor se ničeho nedomohl a nepřísluší mu proto náhrada nákladů. Návrh na složení částky do soudní úschovy totiž předcházela návrhu na zahájení exekuce, stěžovatelé tedy plnili dobrovolně. Obvodní soud napadeným usnesením námítky stěžovatelů zamítl, aniž by se k uvedeným skutečnostem blíže vyjádřil.

Stěžovatelé v ústavní stížnosti namítali, že soudní exekutor nevyhověl v exekučním řízení nic, neboť povinnost dobrovolně splnili a exekuce do výše

vymáhané pohledávky byla zastavena. Soudy se jejich argumentací k nákladům řízení dostatečně nezabývaly.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud přistupuje k zásahům do rozhodovací činnosti v otázce nákladů řízení pouze v případě, že dosáhne potřebné intenzity. Musí se jednat o extrémní vybočení z pravidel, neodůvodněné vychýlení z dosavadního standardu, zjevnou svévoli nebo musí chybět náležité odůvodnění. Kasační zásah je namístě i v případě extrémního rozporu s principy spravedlnosti. I pro exekuční řízení platí princip proporcionality práva povinného na ochranu jeho majetku. Odměna exekutora by proto měla odpovídat danému řízení. Musí odrážet složitost, odpovědnost a namáhavost podle jednotlivých druhů a způsobů exekuce.

V nynější věci soudní exekutor fakticky pohledávku nevyhověl. Právo vyplývající z exekučního titulu zaniklo již náhradním splněním do soudní úschovy. Soudní exekutor ani obvodní soud nijak nezohlednili, že stěžovatelé podali návrh na složení částky do soudní úschovy již před zahájením exekuce. Není proto relevantní námitka, že ke splnění pohledávky došlo až v průběhu exekuce. Ústavní soud dále připomněl, že náklady exekuce hradí ten, kdo zavinil její zastavení. Soudy musí zohlednit, kdo ve sporu o zastavení exekuce uspěl, resp. v čí prospěch svědčí okolnost relevantní pro zastavení exekuce. V tomto případě je klíčový výsledek tzv. opozičního sporu, ve kterém vedlejší účastnice neuspěla.

Soudní exekutor ani obvodní soud se nijak nevypořádali s námitkou, že vedlejší účastnice věděla o záměru stěžovatelů plnit složením odpovídající částky do soudní úschovy. Obvodní soud navíc zamítl námítky stěžovatelů proti příkazu k úhradě nákladů exekuce, aniž by to řádně odůvodnil. V exekučním řízení se musí soudy konkrétně vypořádat s uplatněnými výhradami, jinak ponese znaky libovůle. V tomto ohledu se od nich vyžaduje „zvláštní pečlivost“, protože se jedná o řízení jednoinstanční a na případné nesrovnalosti nemůže již žádný z účastníků reagovat opravným prostředkem.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

To se v daném případě nestalo, čímž došlo k porušení práva stěžovatelů vlastnit majetek podle čl. 11 odst. 1 a práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Ústavní soud proto napadená rozhodnutí zrušil.

Soudcem zpravodajem byl Josef Fiala. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 1292/25

18. 12. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro nepříslušnost

Hulmák Milan

Rozhodování o výši nákladů řízení dle § 142 odst. 3 o. s. ř. při částečném úspěchu ve věci

Pokud je dán v řízení předpoklad postupu podle § 142 odst. 3 občanského soudního řádu, tedy přiznání plné náhrady nákladů řízení i při jen částečném úspěchu ve věci, soudy musejí rozhodnutí o nákladech řádně a přezkoumatelně odůvodnit. A to tím spíše, pokud se od něj hodlají odchýlit a použít odst. 2 daného ustanovení. V opačném případě jde o svévolné rozhodnutí, kterým poruší právo účastníka řízení na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 18. 12. 2025 zrušil III. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy na návrh stěžovatelů Ing. Petra Choutky a Ing. Jarmily Choutkové usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci č. j. 75 Co 241/2024-473 ze dne 28. 1. 2025 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny. Ve zbytku ústavní stížnost odmítl pro nepříslušnost.

Narativní část

Stěžovatelé se jako podíloví vlastníci nemovitostí v civilním řízení domáhali vyplacení podílu z výnosů provozu malé vodní elektrárny, kterou provozoval vedlejší účastník. Výše nároku nebyla objektivně předem zjistitelná a byla stanovena až na základě znaleckých posudků.

Okresní soud žalobě ve vztahu k vedlejšímu účastníkovi z převážné části vyhověl a stěžovatelům přiznal plnění ve výši 331 230 Kč s příslušenstvím i plnou náhradu nákladů řízení. Odvolací soud rozhodnutí ve věci samé potvrdil, avšak zrušil výroky o nákladech řízení a vrátil věc soudu prvního stupně k novému rozhodnutí. Ten následně přiznal stěžovatelům náhradu nákladů ve snížené výši. K odvolání stěžovatelů krajský soud napadeným usnesením stanovil povinnost vedlejšího účastníka nahradit stěžovatelům náklady řízení před soudy obou stupňů pouze v poměrné výši. Odvolací soud vyšel z toho, že k částečným zpětvzetím žalob došlo z důvodu na straně stěžovatelů, což posoudil jako jejich neúspěch ve věci. Celkový úspěch stěžovatelů vyčíslil pouze na 38,96 %, ačkoli ve zbývajících částech řízení byla výše přiznaného plnění určena výlučně na základě znaleckého posudku. Použil § 142 odst. 2 o. s. ř. a náhradu nákladů řízení poměrně krátil, přičemž § 142 odst. 3 o. s. ř. použil pouze okrajově.

Stěžovatelé v ústavní stížnosti namítali, že ve věci samé dosáhli plného úspěchu a krajský soud nesprávně

poměrně krátil náhradu nákladů řízení. Při podání žaloby neměli potřebné údaje pro vyčíslení nároku. Soud určil výši plnění až na základě znaleckého posudku, po jehož vypracování vzali žalobu částečně zpět.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud uvedl, že soudy postupovaly v rozporu s ustáleným výkladem § 142 odst. 3 o. s. ř., aniž by z jejich rozhodnutí vyplývalo, proč by mělo jít o výjimečný případ odůvodňující postup podle § 142 odst. 2 o. s. ř.

Ve věci samé soudy uznaly oprávněnost nároku stěžovatelů a znalecký posudek použily pouze k určení výše plnění. Vedlejší účastník nepochyboval spoluvlastnictvím ani provoz elektrárny. Stěžovatelé však nebyli schopni nárok správně vyčíslit, protože jim neposkytl potřebné podklady.

Za těchto okolností měly soudy postupovat podle § 142 odst. 3 o. s. ř. a přiznat stěžovatelům plnou náhradu účelně vynaložených nákladů řízení před soudy obou stupňů, neboť výše přiznaného plnění závisela výhradně na znaleckém posudku a úvaze soudu. Stěžovatelé uspěli ve více než 69 % původně požadované částky, přičemž zbývajících neúspěch nepředstavoval důvod pro krácení nákladů, jelikož se náklady na právní zastoupení i soudní poplatek v souladu s judikaturou odvíjejí z výše přisouzené částky.

Okresní soud přesto při výpočtu nákladů řízení chybně vycházel ze žalované částky a rozděloval náklady podle toho, jakou částku stěžovatelé v jednotlivých fázích řízení „aktuálně“ žalovali. Krajský soud se s tímto postupem ztotožnil, ačkoli je v rozporu s judikaturou Ústavního soudu. Soudy navíc takto vypočtené náklady dále krátily podle poměru úspěchu a neúspěchu stěžovatelů přesto,

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

že ustálená rozhodovací praxe přiznává i částečně úspěšnému účastníkovi plnou náhradu nákladů tehdy, závisela-li výše plnění na znaleckém posudku. Krajský soud přitom neuvedl žádné konkrétní okolnosti, které by odůvodňovaly odchýlení se od postupu podle § 142 odst. 3 o. s. ř.

Ani částečná zpětvzetí žaloby nemohla sama o sobě odůvodnit aplikaci § 142 odst. 2 o. s. ř. Pokud krajský soud spatřoval v těchto procesních úkonech mimořádné okolnosti, měl své závěry řádně, přezkoumatelně a konkrétně odůvodnit. Z napadeného rozhodnutí navíc nebylo zřejmé, v jakém rozsahu měli stěžovatelé bez zavinění protistrany „bezodůvodně nedisponovat žalobou“, ani jakou část plnění závisející na znaleckém posudku soud s tímto závěrem spojoval.

Krajský soud navíc fakticky podle § 142 odst. 3 o. s. ř. vůbec nepostupoval, když odkázal na výpočet okresního soudu a náklady následně krátil podle (ne)úspěchu stěžovatelů.

Ústavní soud uzavřel, že ve věci byly splněny podmínky pro aplikaci § 142 odst. 3 o. s. ř., avšak krajský soud jej bez náležitého odůvodnění nepoužil. Tím porušil právo stěžovatelů na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Ústavní stížnost zčásti odmítl jako návrh, k jehož projednání není příslušný. Ve zbývajícím rozsahu jí vyhověl a napadené usnesení krajského soudu zrušil.

Soudcem zpravodajem byl Milan Hulmák. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 3088/25

18. 12. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost

Odmítnuto pro nepřipustnost

Odmítnuto pro nepřislušnost

Odmítnuto pro neoprávněnost navrhovatele

Křestánová Veronika

Uložení náhrady nákladů řízení Nejvyšším soudem bez zákonné pravomoci

Pokud soud uloží účastníkovi řízení povinnost hradit náklady řízení, ač k takovému rozhodnutí nemá zákonnou pravomoc, poruší ústavně zaručená základní práva účastníka řízení zaručená čl. 2 odst. 2 ve spojení s čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 18. 12. 2025 zrušil III. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy na návrh stěžovatelky JUDr. Gabriely Černé výrok II usnesení Nejvyššího soudu č. j. 33 Cdo 644/2025-1586 ze dne 30. 7. 2025 pro rozpor s čl. 2 odst. 2 ve spojení s čl. 4 odst. 1 Listiny. Ve zbytku ústavní stížnosti odmítl zčásti pro nepřislušnost, neoprávněnost navrhovatele, zjevnou neopodstatněnost a nepřipustnost.

Narativní část

Stěžovatelka a vedlejší účastnice uzavřely smlouvu o smlouvě budoucí kupní na převod konkrétní bytové jednotky. Po neuzavření kupní smlouvy se stěžovatelka žalobou domáhala nahrazení projevu vůle, případně zaplacení peněžních částek z titulu náhrady škody a bezodůvodného obohacení.

Obvodní soud žalobu na nahrazení projevu vůle i většinu peněžních nároků zamítl, v jedné části řízení zastavil a rozhodl o nákladech. Městský soud výrok zrušil u částky 1 417 670 Kč i nákladů řízení a v tomto rozsahu věc vrátil k dalšímu řízení, jinak rozsudek potvrdil.

Odvolací řízení proti dalšímu výroku zastavil pro nezaplacení soudního poplatku. Uzavřel, že závazek uzavřít kupní smlouvu zanikl pro nemožnost plnění po převodu bytu na třetí osobu a uplynutím smlouvené lhůty, přičemž převod bytu na třetí osobu nepovažoval za rozporný s dobrými mravy. U peněžních nároků považoval za včas uplatněné částky 1 417 670 Kč, 311 105,22 Kč a 498 250 Kč, ostatní shledal promlčené. Námitku promlčení nepovažoval za rozpornou s dobrými mravy a nároky na částky 311 105,22 Kč a 498 250 Kč zamítl. Ohledně částky 1 417 670 Kč shledal rozsudek nepřezkoumatelný.

Nejvyšší soud dovolání odmítl a uložil stěžovatelce povinnost nahradit náklady dovolacího řízení. V navazujícím řízení obvodní soud stěžovatelce přiznal částku 1 417 670 Kč. Proti tomuto rozsudku podala vedlejší účastnice odvolání, o němž dosud nebylo rozhodnuto.

Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítala, že neměla možnost seznámit se s vyjádřením vedlejší účastnice k dovolání.

Výrok o nákladech dovolacího řízení nebyl řádně odůvodněný, nesouhlasila s přiznáním náhrady nákladů vedlejší účastnici.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Stěžovatelka uplatnila výhrady k procesnímu postupu soudů před rozhodnutím o jejím dovolání. Namítala, že obvodní soud řádně nezažurnalizoval dovolání a tím způsobil prodlení v dovolacím řízení. Podle Ústavního soudu může takové pochybení představovat nesprávný úřední postup s nárokem na odškodnění. Toto posouzení však náleží orgánům v jiném řízení.

Stěžovatelka tvrdila, že se nemohla seznámit s vyjádřením vedlejší účastnice k dovolání. Podle Ústavního soudu však dovoláním účinně nezpochybnila žádný z nosných důvodů rozhodnutí městského soudu, a proto by její případná reakce nemohla výsledek řízení ovlivnit. Navíc neuvedla, jaké argumenty by uplatnila, ani v čem byla na svých právech zkrácena. Z ústavního hlediska proto výjimečně obstál postup, kdy jí obvodní soud ani Nejvyšší soud vyjádření k dovolání nezaslaly.

Stěžovatelčiny námitky obsažené v dovolání a ústavní stížnosti se do značné míry míjely s důvody, na nichž založily obvodní a městský soud svá rozhodnutí. To mělo významné důsledky pro posouzení ústavní stížnosti.

Ve výsledku stěžovatelka dovoláním účinně nezpochybnila žádný z právních závěrů rozsudku městského soudu. Nerozporovala závěr o nedůvodnosti žalobního požadavku na nahrazení projevu vůle, posouzení promlčení ani závěr o nedůvodnosti žalobního požadavku na náhradu škody.

Na podané dovolání pro účely posouzení přípustnosti ústavní stížnosti bylo proto třeba nahlížet, jako by vůbec nebylo podáno, neboť mimořádný opravný prostředek nebyl vyčerpán účinně. Ústavní stížnost tak proti rozsudkům obvodního a městského soudu byla nepřípustná. Odmítnutí stěžovatelčina dovolání Nejvyšším soudem z ústavního hlediska obstálo.

Výrokem II usnesení však Nejvyšší soud rozhodl o nákladech dovolacího řízení, aniž rozhodnutí odůvodnil. Rozhodoval za situace, kdy krajský soud částečně zrušil rozsudek obvodního soudu a řízení ve věci tak dosud neskončilo. Podle § 151 odst. 1 ve spojení s § 243b občanského soudního řádu proto neměl o nákladech dovolacího řízení rozhodovat.

Nejvyšší soud uložil stěžovatelce hradit náklady řízení, ač k tomu neměl zákonnou pravomoc. Jeho rozhodnutí jí tak uložilo povinnost, ač k ní chyběl zákonný podklad. Tím porušil ústavně zaručená základní práva stěžovatelky podle čl. 2 odst. 2 ve spojení s čl. 4 odst. 1 Listiny. Ústavní soud proto ústavní stížnosti částečně vyhověl a usnesení Nejvyššího soudu ve výroku II zrušil. Ve zbylém rozsahu odmítl ústavní stížnost pro nepřislusnost, neoprávněnost navrhovatele, zjevnou neopodstatněnost a nepřípustnost. Řízení bude pokračovat u městského soudu.

Soudkyní zpravodajkou byla Veronika Křestánová. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

ROZHODNUTÍ ZAHRANIČNÍCH SOUDŮ

Nejvyšší soud Spojeného království

Náboženská výuka ve státní základní škole v Severním Irsku porušuje článek 2 Dodatkového protokolu ve spojení s článkem 9 Úmluvy

In the matter of an application by JR87 and another for Judicial Review (Appellant), rozsudek č. j. [2025] UKSC 40 ze dne 19. listopadu 2025

[Text rozhodnutí](#) / [Tisková zpráva](#)

Nejvyšší soud shledal, že výkon práva na odhlášení nezletilých z náboženské výchovy a společné bohoslužby vyučované na státní základní škole v Severním Irsku byl způsobilý uložit rodičům nepřiměřenou zátěž, a proto došlo k porušení článku 2 [Dodatkového protokolu](#) k [Úmluvě](#) o ochraně lidských práv a základních svobod ve spojení s článkem 9 Úmluvy.

Okolnosti případu

Nezletilá navštěvovala státní základní školu v Belfastu, kde byla v rámci osnov vyučována nedenominační křesťanská náboženská výchova. Její rodiče nesouhlasili s vyučováním křesťanství jako absolutní pravdy. Otec napadl zákonnost náboženské výchovy a společných bohoslužeb a podal proti Ministerstvu školství žalobu. Prvostupňový soud jí vyhověl s odůvodněním, že výuka ani bohoslužby nebyly vedeny objektivním, kritickým a pluralitním způsobem, jak vyžaduje judikatura ESLP. Přestože rodiče měli zákonné právo dítě z těchto aktivit odhlásit, představovalo to nepřiměřenou zátěž a současně vytvářelo riziko stigmatizace dítěte. Soud proto konstatoval porušení článku 2 Dodatkového protokolu ve spojení s článkem 9 Úmluvy. Odvolací soud sice potvrdil, že výuka nebyla pluralitní, ale dospěl k závěru, že existence práva na odhlášení vylučuje, že by stát sledoval zakázaný cíl indoktrinace. Pochyboval, že by se obavy ze stigmatizace nebo z nepřiměřené zátěže rodičů skutečně naplnily. Odvolání proto vyhověl a žalobu zamítl. Nezletilá a její otec se obrátili na Nejvyšší soud, který měl posoudit, zda právo na odhlášení vylučuje porušení článku 2 Dodatkového protokolu ve spojení s článkem 9 Úmluvy. Ministerstvo podalo protinávrh s tvrzením, že soud prvního stupně měl samostatně posoudit nároky nezletilé a otce.

Odůvodnění rozhodnutí

Soudy ve věci dospěly k závěru, že náboženská výchova a společné bohoslužby ve škole nezletilých nebyly vedeny objektivním, kritickým a pluralitním způsobem. Ačkoli Nejvyšší soud tuto otázku přímo neposuzoval, připomněl důvody, které soudy nižších stupňů k tomuto závěru vedly. Učební osnovy vytvořily čtyři hlavní cílky, které podporují víru v křesťanství jako absolutní pravdu, nikoli pouze znalost křesťanství. Chyběla pluralita v učení o jiných náboženstvích či světonázorech. Učební plán nekladl důraz na objektivitu ani kritické myšlení a místo toho učí žáky přijímat křesťanské přesvědčení bez kritické analýzy.

Ve školách řízených státem není pluralita ani v rámci výuky křesťanství, protože je zakázáno vyučovat konkrétní náboženské denominace. Konečně i z doporučení pro učitele vyplývalo, že výuka má vyjadřovat křesťanskou víru.

Podle Nejvyššího soudu je v situaci, kdy náboženská výuka a společné bohoslužby nejsou vedeny objektivně, kriticky a pluralitně, jedním z faktorů při posuzování porušení článku 2 Dodatkového protokolu otázka, zda existuje právo odhlásit nezletilou z výuky bez nepřiměřené zátěže pro rodiče. V dané věci mohlo zákonné právo na odhlášení rodičům takovou zátěž způsobit. Odvolací soud se při aplikaci ustálených zásad Úmluvy dopustil pochybení a neměl se odchýlit od závěru soudu prvního stupně, že rodiče měli oprávněné obavy v souvislosti s odhlášením. Rovněž nesprávně rozlišoval mezi indoktrinací a tím, že stát předává informace či znalosti způsobem, který není objektivní, kritický a pluralitní. Tyto koncepty jsou dvě strany téže mince: předávání znalostí tímto způsobem se rovná sledování cíle indoktrinace. Nejvyšší soud proto konstatoval, že odvolací soud měl dojít k závěru, že výkon práva na odhlášení mohl rodičům uložit nepřiměřenou zátěž a že došlo k porušení článku 2 Dodatkového protokolu ve spojení s článkem 9 Úmluvy.

Nejvyšší soud odmítl argument ministerstva, že druhá věta článku 2 Dodatkového protokolu se vztahuje pouze na rodičovská práva a nárok nezletilých by proto měl být zamítnut. Z judikatury ESLP zřetelně vyplývá, že právo na svobodu náboženství podle článku 9 Úmluvy mají rodiče i děti a že práva zaručená článkem 2 Dodatkového protokolu ve spojení s článkem 9 Úmluvy nejsou omezena na rodičovská práva. První věta článku 2 musí být vykládána ve světle věty druhé a článku 9. Zaručuje školákům právo na vzdělání v podobě respektující jejich právo věřit či nevěřit. Práva rodičů a školáků podle tohoto ustanovení ve spojení s článkem 9 musí být analyzována samostatně, přičemž výsledek ve vztahu ke stížnosti školáka obvykle vychází ze zjištění ve vztahu k rodičovským stížnostem podle věty druhé.

Ve vztahu k právům nezletilých byl soud prvního stupně oprávněně veden zjištěním porušení práv otce podle věty druhé článku 2 a správně shledal porušení článku 2 Dodatkového protokolu ve spojení s článkem 9 Úmluvy jak u nezletilých, tak u otce. Nejvyšší soud proto stěžovatelům vyhověl, protinávrh ministerstva zamítl a potvrdil platnost rozhodnutí soudu prvního stupně.

ROZHODNUTÍ ZAHRANIČNÍCH SOUDŮ

Spolkový ústavní soud

Žádost o vízum afghánského soudce Nejvyššího soudu a jeho rodinných příslušníků

Usnesení sp. zn. 2 BvR 1511/25 ze dne 4. prosince 2025

[Text rozhodnutí](#) / [Tisková zpráva](#)

Spolkový ústavní soud částečně vyhověl ústavní stížnosti afghánského soudce a jeho rodiny a uložil Spolkové republice Německo, aby neprodleně rozhodla o žádostech stěžovatelů o víza.

Okolnosti případu

Stěžovatelé jsou afghánští státní příslušníci: soudce Nejvyššího soudu před převzetím moci Tálibánem, jeho manželka a jejich čtyři děti. Všichni stěžovatelé se v současné době zdržují na území Pákistánu. V prosinci 2022 zařadilo spolkové ministerstvo vnitra stěžovatele do programu „Überbrückungsliste“ (překlenovací seznam), který zahrnoval prohlášení o přijetí z politických důvodů podle § 22 věty druhé [zákona o pobytu cizinců](#). Program sloužil k překlenutí období do zahájení spolkového přijímacího programu, který tehdy nová spolková vláda schválila ve své koaliční smlouvě v prosinci 2021. Stěžovatelé požádali v únoru 2023 německé velvyslanectví v Islámábádu o vydání víz. O jejich žádostech o víza však příslušné orgány dosud nerozhodly. V květnu 2025 Spolková republika Německo pozastavila přijímací programy týkající se Afghánistánu do doby, než spolková vláda přijme politické rozhodnutí o jejich dalším uskutečňování.

V červnu 2025 podali stěžovatelé správní žalobu na uložení povinnosti Spolkové republice Německo udělit jim víza. Správní soud v Berlíně jejich žalobě formou předběžného opatření vyhověl, když mu v červenci 2025 spolkové ministerstvo zahraničních věcí mj. sdělilo, že stěžovatelé nepředstavují bezpečnostní riziko a že nemá v úmyslu zrušit prohlášení o přijetí. Vrchní správní soud naopak vyhověl podané stížnosti Spolkové republiky Německo a návrh stěžovatelů na uložení povinnosti udělit jim víza zamítl. Uvedl, že z prohlášení o ochotě přijmout cizince podle § 22 věty druhé zákona o pobytu cizinců nárok na vízum nevyplývá. A zatím není možné předvídat, zda prohlášení o přijetí zůstane v platnosti. Proti rozhodnutí vrchního správního soudu podali stěžovatelé ústavní stížnost.

Odůvodnění rozhodnutí

Spolkový ústavní soud uvedl, že stěžovatelé podali žádosti o víza, o nichž má rozhodnout žalovaná v původním řízení. Souhlas cizineckého úřadu, který je v zásadě nutný, je v případě víz podle § 22 věty 2 zákona o pobytu cizinců funkčně nahrazen prohlášením o přijetí ze strany spolkového ministerstva vnitra. Podle něj má být povolení k pobytu vydáno, respektive vízum uděleno, pokud spolkové ministerstvo vnitra nebo jím určený orgán prohlásil přijetí za účelem ochrany politických zájmů Spolkové republiky Německo.

Rozhodnutí o zachování politického zájmu podle § 22 věty 2 zákona o pobytu cizinců, které bylo v daném případě „pozastaveno“ a je tedy otevřené, nemá podle právního názoru vrchního správního soudu samo o sobě subjektivně-právní obsah. Prohlášení o přijetí je však třeba odlišit od vízového řízení. Pokud jde o vízové řízení, mají stěžovatelé již podle jednoduchého práva nárok na rozhodnutí o svých žádostech o vízum.

Nárok stěžovatelů na rozhodnutí není v rozporu s dostatečnými důvody pro zpoždění vízového řízení. S ohledem na časový průběh vízového řízení je třeba počítat s tím, že otevřenou otázkou zůstává pouze to, zda politický zájem o přijetí stěžovatelů bude i nadále kladný, či záporný. Výkon exekutivní rozhodovací pravomoci podle § 22 věty druhé zákona o pobytu cizinců může po změně vlády trvat určitou dobu. Obecné „pozastavení“ přijímacího programu však ztrácí na významu jako dostatečný důvod pro zpoždění individuálních řízení s rostoucí naléhavostí rozhodnutí pro dotčené osoby, které hledají právní ochranu.

Pokud jde o individuální naléhavost rozhodnutí pro stěžovatele, je třeba zohlednit zejména rostoucí nebezpečí vyhoštění z Pákistánu s možným důsledkem zvýšených možností zásahu ze strany Tálibánu. Podle „společného prohlášení o záměru“ ze září 2025 pakistánská a německá strana stanovily, že všechna řízení týkající se osob, které se nacházejí v procesu vyhoštění, musí být dokončena do 31. 12. 2025. Existují tedy důvody se domnívat, že po uplynutí této lhůty se zvýší riziko vyhoštění stěžovatelů z Pákistánu do Afghánistánu. V této souvislosti mají stěžovatelé naléhavý zájem na tom, aby získali jistotu ohledně výsledku vízového řízení. Vrchní správní soud měl proto posoudit, zda stěžovatelé prokázali oprávněnost svého nároku na rozhodnutí o svých žádostech o vízum. Jelikož o tom nerozhodl, porušil jejich základní právo na účinnou právní ochranu podle čl. 19 odst. 4 [Základního zákona](#). Ve zbývající části ústavní stížnost odmítl pro nepřipustnost.

Spolkový ústavní soud věc nevrátil vrchnímu správnímu soudu, ale Spolkové republice Německo uložil povinnost rozhodnout. Vzhledem k mimořádné naléhavosti pro stěžovatele by vrácení řízení o předběžném opatření vrchnímu správnímu soudu k novému rozhodnutí neodpovídalo zvláštní povaze případu.

ROZHODNUTÍ ZAHRANIČNÍCH SOUDŮ

Ústavní soud Rakouska

Protiústavnost bezvýjimečného zákazu „sociálního zmrazování vajíček“

Nález sp. zn. G 52/2024 ze dne 6. října 2025

[Text rozhodnutí](#) / [Tisková zpráva](#)

Rakouský ústavní soud shledal, že zákonný zákaz tzv. „sociálního zmrazování vajíček“, tj. zákaz odběru a zmrazování vajíček bez lékařské indikace, upravený v [§ 2b odst. 1 zákona o reprodukční medicíně](#), je protiústavní.

Okolnosti případu

Žena, která si v době podání ústavní stížnosti nepřála mít děti, ale plánovala je mít v budoucnu, se obrátila na Ústavní soud s návrhem na zrušení zákonného zákazu „sociálního zmrazování vajíček“. Současná právní úprava umožňuje odběr a zmrazení vajíček pouze v případech, pokud fyzické onemocnění nebo jeho léčba odpovídající stavu lékařské vědy a zkušenostem představuje vážné riziko, že těhotenství již nebude možné dosáhnout pohlavním stykem (§ 2b odst. 1 zákona o reprodukční medicíně). Stěžovatelka netrpěla žádným onemocněním ani nepodstoupila žádné lékařské ošetření, které by vážně ohrožovalo její možnost otěhotnět pohlavním stykem. Podle stávající zákonné úpravy tak nemohla odběr a zmrazení vajíček legálně podstoupit. Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítala, že uvedené zákonné ustanovení omezuje její ústavně zaručená práva dle článku 8 Úmluvy.

Odůvodnění rozhodnutí

Podle článku 8 Úmluvy má každý právo na respektování svého soukromého a rodinného života. Zásah orgánu veřejné moci do výkonu tohoto práva je přípustný pouze v případě, že je v souladu se zákonem a nezbytný např. z důvodu ochrany zdraví a morálky nebo ochrany práv a svobod jiných. Podle ustálené judikatury ESLP zahrnuje ochrana zaručená článkem 8 Úmluvy také právo na svobodné uspořádání života. Chráněno je tedy právo uspořádat si a vést život podle vlastních představ bez zásahu státu do individuálního rozhodovacího procesu.

Podle převládajícího názoru a judikatury podléhá přání mít dítě a využít k tomuto účelu i lékařsky podporované metody reprodukce jako součást soukromého života rovněž ochraně podle článku 8 Úmluvy. Možnost využití metod lékařsky podporované reprodukce je tedy ústavně uznávaným právem.

Vzhledem k tomu, že podle judikatury spadá využití metody umělého oplodnění in vitro („IVF“) do působnosti článku 8 Úmluvy, musí to platit i pro provedení IVF s vlastními vajíčky, která byla k tomuto účelu dříve odebrána. Jelikož jednotlivé složky „sociálního zmrazování vajíček“ (odběr, skladování a pozdější použití vajíček) jsou neoddělitelně spojeny, spadá do působnosti práva na respektování soukromého života nejen pozdější oplodnění vajíček, ale celý proces. Ten zahrnuje i metodu „sociálního zmrazování vajíček“.

Ústavní soud neshledal odůvodnitelnost zákazu žádnou z hodnot dle čl. 8 odst. 2 Úmluvy zejména proto, že konzervace vajíček nemůže ohrozit zdraví ženy a dítěte ani jiná práva. Zdravotní rizika, která mohou vzniknout v důsledku odběru vajíček pro následnou IVF, lze snížit méně omezujícími prostředky, např. stanovením věkových požadavků pro odběr a použití vajíček. Neexistuje tedy žádný zřejmý veřejný zájem na bezvýjimečném zákazu „sociálního zmrazování vajíček“.

Ústavní soud proto napadené ustanovení zákona o reprodukční medicíně zrušil. Zrušení nabývá účinnosti dne 1. dubna 2027.

Human Rights Quarterly

Vol. 47, Number 4, November 2025

Milanovic, Marko

State Lies as Violations of Human Rights (str. 667-734)

Lži států jako porušování lidských práv

(lidská práva; svoboda projevu; právo na zdraví; propaganda; odpovědnost státu; veřejná správa)

ICL JOURNAL

Vienna Journal on International Constitutional Law

Vol. 19, Issue 3, 2025

Claus, Laurence

The Law of Constitutional Capture (str. 267-316)

Právo ústavního převzetí moci

(ústavní demokracie; dělba moci; dělba moci ve státě; právní stát; hlava státu; nedemokratické režimy)

International & Comparative Law Quarterly

Vol. 74, Part 3, July 2025

Milanovic, Marko

The Notion of an Illegal Occupation in the ICJ's Palestine Advisory Opinion (str. 517-553)

Pojem nelegální okupace v poradním stanovisku Mezinárodního soudního dvora k Palestině

(mezinárodní právo veřejné; mezinárodní humanitární právo; Mezinárodní soudní dvůr; Izrael; Palestina; okupace; sebeobrana)

Kadlec, Ondřej

Managing Judicial Legitimacy: The Role of Grand Chambers in National and International Courts (str. 619-647)

Zajištění soudní legitimacy: role velkých senátů u národních a mezinárodních soudů

(rozšířený senát; legitimita; participace; zastoupení; ESLP; Soudní dvůr Evropské unie; srovnání)

Shurson, Jessica

Investigative Jurisdiction: The Evolving Limits of Extraterritoriality in Transnational Digital Investigations (str. 675-705)

Vyšetřovací pravomoc: Vývoj hranic extraterritoriality v nadnárodních digitálních vyšetřováních

(vyšetřování; výkon; extraterritorialita; suverenita; nezasahování; dokazování; důkazy)

Legal Theory

Vol. 31, Number 1, March 2025

Ray, Faron

In Their Name: On the Standing of the State to Hold Marginalized Offenders to Account (str. 74-95)

Jeich jménem: O postavení státu při stíhání znevýhodněných pachatelů

(kriminalizace; spravedlnost; nespravedlnost; znevýhodnění; odpovědnost státu; lidská práva; právní teorie)

Vol. 31, Number 2, June 2025

Ryu, Angelo

Sewell, Trenton

Legal Perspectivism and Hartian Orthodoxy (str. 189-213)

Právní perspektivismus a hartovská ortodoxie

[právní teorie; právní pozitivismus; Hart, H. L. A. (Herbert Lionel Adolphus); pravidlo uznání; normativita práva; interpretace práva]

Journal Européen des Droits de L'Homme

European Journal of Human Rights
2024/3-4-5

Mortelette, Alexandre

La déclaration des droits des paysans sous l'angle de l'approche expérimentaliste des droits humains / The United Nations Declaration on the Rights of Peasants through the Lens of the Experimentalist Approach to Human Rights (str. 115-155)

Deklarace OSN o právech rolníků z pohledu experimentálního přístupu k lidským právům
(zemědělství; zemědělská činnost; klimatické změny; biodiverzita; lidská práva; OSN)

Donati, Alessandra

Pourrait-on consacrer un droit à une agriculture sans glyphosate dans l'Union européenne ? Une réflexion prospective à partir de l'exemple fourni par la Déclaration des Nations Unies sur les droits des paysans et des autres personnes travaillant dans les zones rurales / Could we establish the right to glyphosate-free agriculture in the European Union? A forward-looking reflection based on the example provided by the United Nation Declaration on the Rights of Peasants and other people working in rural areas (str. 188-204)

Mohli bychom v Evropské unii zavést právo na zemědělství bez glyfosátu? Progresivní úvaha založená na příkladu Deklarace OSN o právech rolníků a jiných osob pracujících ve venkovských oblastech
(zemědělství; zemědělská činnost; lidská práva; OSN; chemické látky; Evropská unie; Evropský soud pro lidská práva; Soudní dvůr Evropské unie; judikatura)

Deutsches Verwaltungsblatt

24, 15. Dezember 2025

Yalçın, Kubilay

Die gescheiterte Wahl des Bundeskanzlers nach Art. 63 Abs. 1 und 2 GG (str. 1524-1530)

Zmařená volba spolkového kancléře podle čl. 63 odst. 1 a 2 Základního zákona
(německý Spolkový sněm; německé ústavní právo; Ústava Německa; parlamentní většina; prezident; volby; hlasování)

Neue Juristische Wochenschrift

51/2025, 11. Dezember 2025

Katzenmeier, Christian

Der Rechtsrahmen für KI in der Gesundheitsversorgung (str. 3673-3678)

Právní rámec pro umělou inteligenci ve zdravotní péči
(právní úprava; právní regulace; zdravotní péče; zdravotní služby; zdravotnická dokumentace; ochrana dat; autorské právo; odpovědnost za škodu; úvahy de lege ferenda; účel zákona; umělá inteligence; zdravotnické právo; ochrana osobních údajů; lékařská etika)

52/2025, 18. Dezember 2025

BVerfG 29.09.25 – 2 BvR 934/19

Kirchenmitgliedschaft als Einstellungsvoraussetzung (str. 3765-3787)

Spolkový ústavní soud – rozhodnutí sp. zn. 2 BvR 934/19 ze dne 29. 9. 2025
Členství v církvi jako předpoklad pro přijetí do pracovního poměru
(náboženská svoboda; rovné zacházení; rovné příležitosti; antidiskriminační právo; pracovní právo; náboženské společnosti; Spolkový ústavní soud; německé ústavní právo; německé právo; právní akty EU)

BGH 09.10.25 – III ZR 180/24

Staatshaftung für Corona-Impfungen (str. 3788-3791)

Spolkový soudní dvůr – rozhodnutí sp. zn. III ZR 180/24 ze dne 9. 10. 2025
Odpovědnost státu za očkování proti koronaviru
(stát; odpovědnost státu; očkování; koronavirus; náhrada škody; veřejná správa; výkon veřejné moci; zdravotní péče; Spolkový soudní dvůr; německé právo)

1-2/2026, 8. Januar 2026

Baumgartner, Ulrich

Paal, Boris P.

Data Act und Datenzugang – Ausgestaltung, Grenzen und Durchsetzung (str. 1-7)

Nařízení o datech (Data Act) a přístup k datům – podoba, meze a prosazování

(právní úprava; nařízení EU; ochrana dat; digitální práva; digitální prostředí; digitální trh; umělá inteligence; uživatelská rozhraní)

Newsletter Menschenrechte

5/2025

Schinkele, Brigitte

Kopftuchverbot für Schülerinnen – verfassungs- und religionsrechtliche Aspekte (str. 379-386)

Zákaz nošení šátku pro žákyně – ústavněprávní a náboženskoprávní aspekty

(ústavní právo; náboženské právo; náboženské oblečení ve škole; náboženství; náboženské aspekty; základní práva; rovné zacházení; diskriminace; školství; školská zařízení; Spolkový soudní dvůr; Rakousko; Evropský soud pro lidská práva; Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod; omezení základních práv; zásada rovnosti; veřejné právo; islámské právo; sekularismus; svoboda náboženství)

Österreichische Jurist:innenzeitung

15/2025

Lehofer, Hans Peter

Informationsfreiheit vor den Verwaltungsgerichten (str. 914-920)

Právo na informace v řízení před správními soudy

(informace; informační právo; informační povinnost; zákon o svobodném přístupu k informacím; správní soudnictví; rakouské právo)

Reiter, Lukas

Universitäten als Verpflichtete des IFG (str. 920-926)

Univerzity jako povinné subjekty podle informačního zákona

(vysoké školy; vysoké školství; informace; informační právo; informační povinnost; zákon o svobodném přístupu k informacím; rakouské právo)

Österreichisches Juristisches Archiv

3/2025

Kogler, Michael R.

Gesetzlich genehmigtes Ghostwriting – Social-Media-Accounts politischer Parteien im Lichte von § 6 Abs 6 PartG (str. 293-322)

Zákonem povolený ghostwriting – účty politických stran na sociálních sítích ve světle § 6 odst. 6 zákona o politických stranách

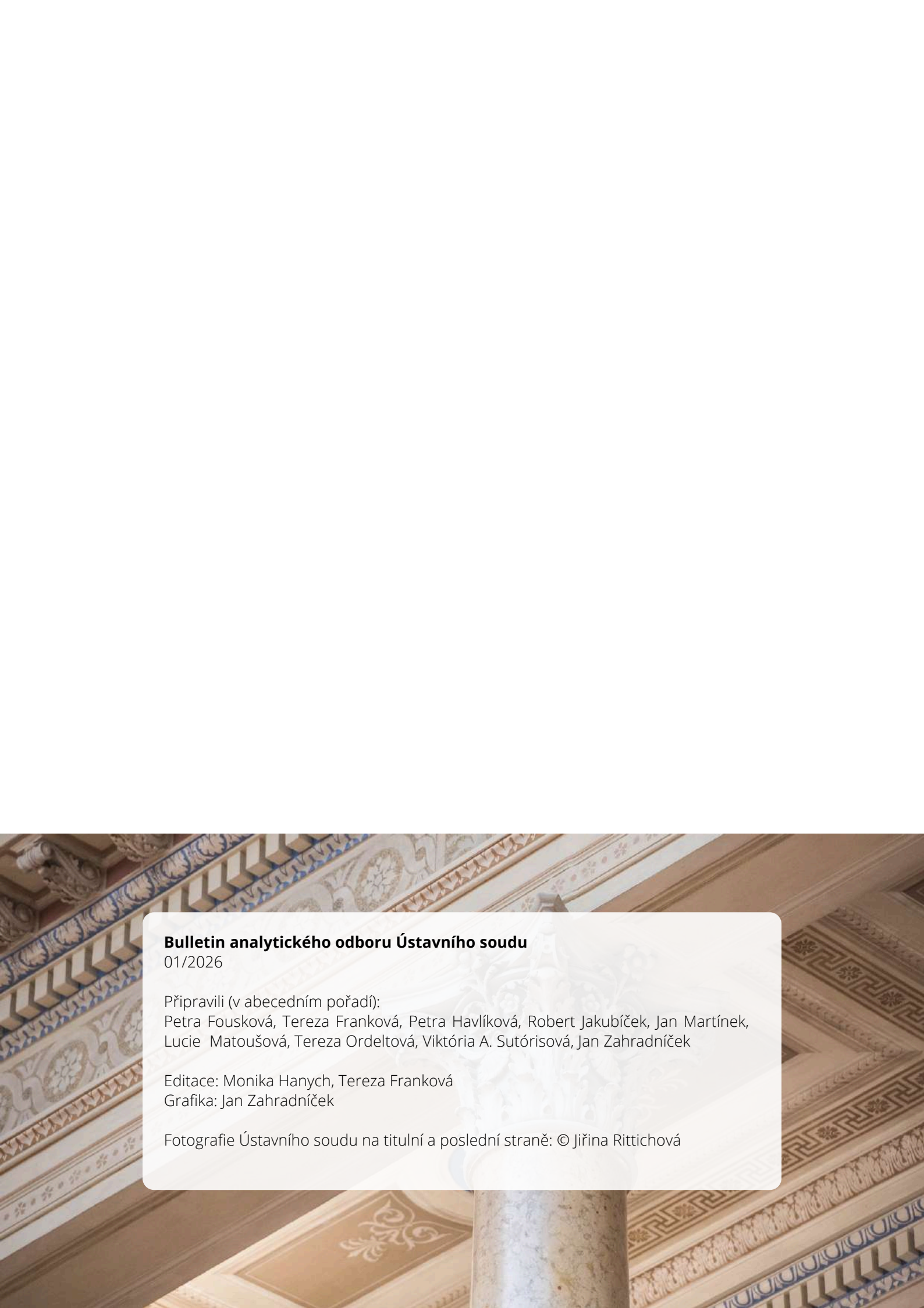
(financování politických stran; politické strany; sociální sítě; transparentnost; správní řízení; peněžitý trest; veřejné finance; darování; darovací smlouvy; účetní výkazy)

Dietrich, Johannes

Reformbedarf betreffend trans- und intergeschlechtliche Personen in Haftsituationen (str. 323-341)

Potřeba reformy týkající se transsexuálních a intersexuálních osob v případech odnětí svobody

(transsexuálové; intersexualita; vězeňské právo; lidská práva; lidská důstojnost; Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod; diskriminace; diskriminace na základě pohlaví; právní postavení; ochrana osobnosti; právo na sebeurčení; rakouské trestní právo; vazba; trest odnětí svobody)

Bulletin analytického odboru Ústavního soudu

01/2026

Připravili (v abecedním pořadí):

Petra Fousková, Tereza Franková, Petra Havlíková, Robert Jakubíček, Jan Martínek,
Lucie Matoušová, Tereza Ordeltová, Viktória A. Sutórisová, Jan Zahradníček

Editace: Monika Hanych, Tereza Franková

Grafika: Jan Zahradníček

Fotografie Ústavního soudu na titulní a poslední straně: © Jiřina Rittichová